

GENÇ MEMUR-SEN KUDÜS REHBERİ

Genç Memur-Sen Araştırma Dizisi: 3 / Ekim 2021

www.gencmemursen.org.tr

GENÇ MEMUR-SEN

KUDÜS REHBERİ

Genç Memur-Sen Araştırma Dizisi: 3

Genç Memur-Sen Adına Sahibi Genel Başkan

Mustafa BAŞKARA

Genel Yayın Yönetmeni

Burak ÇALIŞKAN

Yayın Kurulu

Mesut Emre BALCI	Hacer YILMAZ
Muhammed Taha ÖZDEMİR	Abdüssamet AKAN
Mahir Mustafa DEMİR	Muhammed Ümit ÇİFTÇİ
Emre KÜTÜKÇÜ	

Hazırlayanlar

Ayşe NURSOY
Büşra KAPAR

Grafik Tasarım

Mustafa Fehmi ÖZDEMİR
Adnan Menderes AYDIN

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi

Organizasyon Ekibi

Abdüssamet AKAN	Hacer YILMAZ
Büşra KAPAR	Enes MACUN
Ayşe NURSOY	Doğukan ÖZTÜRK
Fatma Zehra PEKCAN	Hilal YILMAZ
Elif ÇAKICI	Fatih ERSOY
Elif TÜRKAY	Ömer EKİCİ
Burak PAYDAŞ	Fatmanur KARADAĞ
Meryem KARADAĞ	Adnan Menderes AYDIN
Mahir Mustafa DEMİR	

ISBN: 978-605-74315-8-5

Baskı

EPA-MAT
Basın Yayın LTD. ŞTİ.
(0312) 394 48 63

Atıf için: Genç Memur-Sen: *Genç Memur-Sen Kudüs Rehberi*, (2021),
Ankara: Genç Memur-Sen Genel Merkezi.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	4
Yazarlarımızdan Kısa Bir Not.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 1. Ders	6
2. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 2. Ders.....	8
3. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 3. Ders.....	10
4. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 4. Ders.....	12
5. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 5. Ders I.Kısım.....	14
5. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 5. Ders II.Kısım.....	18
6. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 6. Ders.....	20
7. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 7. Ders.....	22
8. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 8. Ders.....	24
8. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 9. Ders.....	26
10. Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 10. Ders.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

Kudüs Ziyaretinde Yapılacak 25 Madde.....	30
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kitap Önerileri.....	42
Ders Videoları ,Tematik Videolar ve Belgeseller.....	52
Arşivler.....	58
Haritalar ve Gezi Rehberleri.....	60
Dergi, Yazı ve Makeleler.....	61

Kasım 1917 Balfour Deklarasyonuyla başlayan ve yirmi birinci yüzyıl boyunca aralıksız devam eden siyonist işgalin bir parçası olarak geçtiğimiz aylarda Kudüs'ün Şeyh Cerrah Mahallesi'nde yaşanan olaylara insanlık ailesi olarak büyük bir üzüntü içerisinde şahitlik ettik. Genç Memur-Sen olarak Bosna'nın kurucu lideri Aliya İzzetbegoviç'in "Ne yaparsanız yapın soykırımı unutmayın. Çünkü unutulmuş soykırım tekrarlanır...." sözünün idrakiyle hareket ediyor ve milletlerin özgürleşmesi ancak zihinlerin özgürleşmesi ile mümkündür diyoruz. Genç Memur-Sen ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı iş birliğinde gerçekleştirilen Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi, bu inançla yola çıkan gönüllü gençlerin, yine her safhasında bu bilinçle emek verdiği bir eğitim programıdır.

Filistin'de ve bilhassa Kudüs'te yaşanan olaylar ile İsrail'in bölgeye yönelik planlarının dini, tarihi, siyasi, ekonomik, hukuki, jeopolitik ve sosyolojik yönlerinin detaylı olarak ele alındığı bu akademiye, konuk olarak alanında uzman akademisyen, gazeteci, yazar, araştırmacı ve aktivistler katkı sağlamıştır. 01 Haziran- 02 Temmuz 2021 tarihleri arasında haftada iki gün gerçekleştirilen, her biri ikişer saatlik derslerden oluşan ve on bir ayrı konuşmacının konuk edildiği akademiye toplamda 11.121 kişi başvurmuştur. Katılımcıların tamamına kısa mesajla bilgilendirme yapılmış; derslere Zoom ve Youtube üzerinden çevrim içi olarak dahil olmaları sağlanmıştır. Ayrıca akademiye özel olarak açılan Telegram kanalı ve mevcut sosyal medya hesapları üzerinden katılımcılar, eğitim süresince gelişmelerden anlık haberdar edilmiştir. Akademi kapsamında her dersten sonra, o ders ile alakalı bir sınav yapılarak sorulara doğru cevap veren tüm katılımcılar arasından çekilişle 10 kişiye ilgili dersle bağlantılı birer kitap hediye edilmiş; böylelikle toplamda 100 kitap muhatabına ulaştırılmıştır. Eğitimin sonuna gelindiğindeyse yoklama ve devamsızlık şartlarını yerine getiren 3.231 aday/katılımcı Kudüs Ziyareti Ödüllü sınavımıza girmeye hak kazanmıştır. Söz konusu sınavda en yüksek puanı alan ilk 30 kişi Kudüs Ziyareti ile ödüllendirilecektir.

Elinizdeki rehber, yukarıda bahsedilen Genç Memur-Sen Kudüs Akademi sürecini özetler mahiyette olup işlenen derslerden kısa kesitler içermekte; ayrıca tavsiye niteliğinde belgesel, kitap, dergi ve makale isimlerine yer vermektedir. Bunun yanı sıra Kudüs gönüllülerine, bu beldeyi ziyaret ettiklerinde muhakkak yapmaları için 25 madde hâlinde öneriler sunmaktadır.

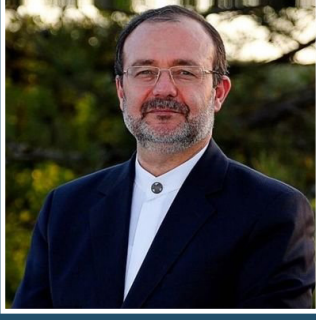
Rehberin okuyucularımıza yararlı olması dileğiyle.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi
Organizasyon Ekibi

“Yazarlarımızdan kısa bir not...”

Kudüs’ün konu yelpazesi o kadar geniş ki hakkında
önerilebilecek elbette birçok farklı başlık ve eser var, bu öneri
kısmı yalnızca istifadesine sunulan herkese küçük bir katkı
sunması amaçlanarak hazırlanmıştır.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 1.Ders

İslam Medeniyetinde Kudüs'ün Önemi

Prof. Dr. Mehmet Görmez

Kudüs bilinci diye bir kavram var. Kudüs bilinci kutsal bilinçtir aslında. Kudüs bilinci mukaddes bilincidir. Kudüs bilinci bir tevhit bilincidir. Kudüs bilinci sadece bir toprak bilinci değil, sadece bir şehir hatta bir mabet bilinci değil; bir tevhit bilincidir, bir ümmet bilincidir, bir özgürlük bilincidir.

Allah'ın gönderdiği dinin tarih sahnesinde süreklilik kazanması üç hususa bağlıdır, üç esasa bağlıdır;

Birincisi; bir dini tarih sahnesine sürekli kılan birinci husus inanç esaslarıdır, sabitelerdir, inanç değerleridir. Biz ona itikad diyoruz, iman esasları diyoruz, akaid diyoruz, usûlü'd-dîn diyoruz, dinin asılları diyoruz.İkinci; bir dini tarih sahnesine sürekli kılan ikinci önemli husus o dinin kutsal kabul ettikleridir, mukaddesattır.Üçüncüsü ise; bir dini tarih sahnesine sürekli kılan üçüncü önemli husus ise şeaırdır. Şeaır ne demektir; şeaır şuur kökünden gelir, Müslüman olma ve Müslüman kalma bilincimizi diri tutan simgeler ve sembollerdir.

Peki, Mescid-i Aksa ve Kudüs neden bizim bir itikad meselemiz olsun? Neden kutsal?

Neden şeaır olsun? Bu nereden geliyor? Bu soruların cevabını verebilmek için Kuran-ı Kerim'i açmamız gerekiyor.

Bizim Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı bize hangi kelimelerle, hangi ifadelerle nasıl anlatıyor, nasıl tarif ediyor? El-Kuddûs olan Rabbimiz bize bu-
rayla ilgili ne tür bilgiler veriyor veya niçin buraya değer veriliyor? İşte bu açıdan baktığımızda biz Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı yer ile göğün buluştuğu, fizik âlemle metafizik âlemin buluştuğu, neredeyse bütün peygamberlerin, pek çok peygamberin ilahî vahiy ile buluştuğu ve Son Peygamber'in bütün peygamberlerle buluştuğu bir mekân olarak görüyoruz.Peygamberlerin diyarı olması hasebiyle ve İslam'ın da bütün peygamberleri İslam peygamberi kabul eden son din olması hasebiyle Kudüs ve Mescid-i Aksa bir İslam davası olarak karşımızda duruyor. İşte bu duruşu bize anlatan İsrâ suresi'nin ilk âyetinde Rabbimiz şöyle buyuruyor: *"Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kullunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, ek-sikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi işitmekte ve görmektedir."*

Her birimizin isrâsı nasıl olur; hayatı değerlendirek, yolculuk yaparak, derûnumuza yolculuk yaparak, ruhumuzu, kalbimizi keşfederek. Her birimizin isrâsı gecenin gafletini, gaflet uykularından uyanıp zaman zaman Allah'a yakarmakla olur. Miracımız ise zaten Allah Rasulü *“Essalâtü mi'râcu'l-mü'minîn - Namaz müminin miracıdır.”* buyuruyor bizim miracımız secdemizdir, bizim miracımız yüksek ahlakî değerlerle yükselmektir.

Sevgili Peygamberimiz hadislerde Müslümanların zihinlerinde bir Kudüs bilincini inşa etmiştir. En meşhurlarından bir tanesi; eşi Meymune validemiz bir gün kendisine *“Beytülmakdis hakkında bize bir şeyler anlat Ya Rasullallah”* dediğinde Allah Rasulü (sav); *“Arzu'l- mahşeri ve'l menşer - Orası yeniden diriliş mekânıdır.”* buyurur.

“Orayı ziyaret edin” buyuruyor Peygamberimiz, *“Peki, gücümüz yetmezse Ya Rasullallah?”* – *“Eğer oraya gidemez ve içinde*

namaz kılamazsanız kandillerinde yakılmak üzere oraya zeytinyağı gönderin”. Bunun çok sembolik mecazi bir manası vardır yani orayı zulmette, karanlıkta bırakmayın orayı daima aydınlık bir mekân olarak tutun, buyuruyor Peygamberimiz (sav.).

Hızın ve hazzın neredeyse en büyük değer kabul edildiği bir dünyada sizin Kudüs'ü dert edinmeniz, kalbinizi birer Kudüs'e dönüştürmeniz başlı başına büyük bir değerdir.

Yanlış ve eksik bilgileri ortadan kaldırarak, Kur'an ve Sünnet eksenli doğru bir bilgilendirme ve bilinçlendirme yapmalıyız, okumalar yapmalıyız.

Kudüs'ün bize kazandırmak istediği bir ahlak var; o ahlak ile ahlaklanmak gerekiyor. Kudüs'ün tarihi çok büyük bir medeniyet tarihi, bir İslam tarihi aynı zamanda, bir peygamberler tarihidir. İşin bilgi boyutunu çok iyi temellendirmeliyiz.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 2.Ders

Dinler Tarihi Açısından Kudüs

Gazeteci-Yazar
Taha Kılınç

Siyerden dört tane örnek soru seçeceğim o soruları konuşmamın ilerleyen dakikalarında kendim cevaplayacağım aslında böylece bu sorular üzerinden Kudüs bizim için ne anlam ifade eder, etmelidir temel sorusunun da cevabını vermiş olacağım.

İslam'ın temel hiçbir emri yokken bir emir İslamiyet'in ilk ayetleriyle birlikte başlamıştı, o emir namazdı. Miraç gecesinde beş vakit olarak sabitlenecek olan namaz o zamanda ilk olarak başlamış oldu. Müslümanlar o dönemde yine Kuran-ı Kerim'de ifade edildiği gibi "Bizim seni üzerinde bulundurduğumuz kible" şeklinde atıf yapılan bir mescide, Mescid-i Aksa'ya Efendimizin diliyle Beyt-i Makdis'e yöneltilmişti.

Kudüs'ü Kudüs yapan şey Harem-i Şerif olarak ifade edilen Mescid-i Aksa alanıdır. Dolayısıyla kible tekrar Kâbe'ye çevrilinceye kadar Müslümanlar gözlerinin önündeki, müşriklerin de kıymetini takdir ettikleri tavaf ettikleri, kurbanlıklarını kestikleri, içini ve dışını temiz tutmak için yarıştıkları kutsal bir mabet olan Kâbe yerine Kudüs'e döndüler. Kudüs Müslümanların yöneldiği bir kıbleydi ama bir Müslüman toprağı değildi, bir Bizans şehriydi yani bir Hristiyan şehriydi. Allah, niçin Müslümanları gözlerinin önünde

Kâbe varken binlerce kilometre uzaktaki bir mabedin kalıntısına, hatırasına, oradaki boş arsaya yöneltti?

Efendimiz, Müslümanlar için Mekke artık yaşanmaz bir şehir haline gelince bir yurt bulmak istedi. Önce birkaç Müslüman iki grup halinde Habeşistan'a hicret ettiler sonra tabi Müslümanların hepsi Mekke'yi o şekilde terk edecek durumda olmadıkları için Efendimiz Taif şehrine hicret için bir nabız yoklamaya gitti. Taif çok yakındı, bir Arap şehriydi, Taif'in Mekke'den bir farkı yoktu kültür olarak ama Allah Taif hicretini nasip etmedi. Niçin Taif hicreti nasip olmadı?

Kuran-ı Kerim'de, İsrâ Suresinde ifade edildiği gibi Efendimiz Mekke'den, etrafı mukaddes ve bereketli kılınan Mescid-i Aksa'ya yani Kudüs'e yürütülüyor. Oradan da peygamberlere namaz kıldırmak suretiyle göklere yükseltiliyor. Yani bir isra aşaması var, bir de miraç aşaması var. Allah niçin Resulullah'ı sadece Mekke'den göklere yükseltmek yerine araya bir de Kudüs durağını ekledi?

Kuran-ı Kerim başından sonuna kadar İsrailoğulları, Firavun, Firavun'a gösterilen mucizeler, İsrailoğullarının nankörlüğü, Hz. Musa, Hz. Musa'nın kavminin başına gelenler, Hz.

Musa'nın bireysel hikâyesi, tebliği, imtihanları gibi birçok örneklerle doludur. Kudüs bizim neyimiz olur yani İslam açısından Kudüs'ün yeri nedir?

Birinci sorunun cevabı şu; Allah Müslümanlara, bütün ümmete, kıyamete kadar gelecek olan bütün Müslümanlara şu mesajı verdi; size ait olan bir şiarın başkasının elinde olması, olmaması, şekil değiştirmiş olması, birilerinin işgali altında olması, birilerinin onu istismar etmesi hiç bunlara takılmayın, o şeye odaklanın o şey sizindir mesajıdır. Allah, olmayan bir mabetten yani Mescid-i Aksa'dan içi ve dışı putlarla dolu olan bir mabede Müslümanları yönelterek ikinci bir mesaj daha veriyor; mabediniz o sırada kirletilmiş olabilir. Mabedinizin içi ve dışı putlarla dolu olabilir, yok edilmiş olabilir, gereği gibi kıymeti bilinmiyor olabilir ama burada size ait bir şey var ve buna odaklanın mesajıdır.

İkinci sorunun cevabı; niçin Taif hicreti nasip olmadı, Allah niçin Müslümanları Taif şehrine değilde dört yüz kilometre uzaklıktaki kısmen yabancı oldukları, kültürüne adapte olmakta zorlanacakları bir şehre yöneltti? Bunun için yakından bakmamız lazım Yesrib şehrine. Farz edin ki Resulullah'a Taif hicreti nasip olsaydı biz de Yahudilerin domine ettiği bir toplumda, Yahudilerin domine ettiği bir ekonomi ile nasıl mücadele edilir,

yabancı farklı unsurların hâkim olduğu bir şehirde Müslümanlar nasıl hâkimiyet kurar, Müslümanlar onlarla nasıl geçinir, bu noktada çok önemli bir mahrumiyet yaşayacaktık ama Âlim ve Hakîm olan Allah Medine-i Münevvere örneğini gözümüzün önüne koydu görebilsek eğer.

Üçüncü sorunun cevabına gelelim; niçin miraca bir Kudüs durağı eklendi, Kudüs'te özellikle Efendimiz neyi gördü ya da Kudüs'te ne ile karşılaştı? Kudüs'te Efendimiz, rivayetlere göre Peygamberlerin tamamına namaz kıldırıldı, onlara imamlık yapmak suretiyle aslında kendisinin son peygamber olduğu onlar nezdinde de tescillenmiş oldu. Kudüs de bu bağlamda iman zincirimizin halkalarından biridir. Efendimiz "üç mescit için yolculuk yapılır; benim mescidim Mescidi-i Nebevi, Mescidi-i Haram ve Mescid-i Aksa" buyurmak suretiyle de zaten Mekke, Medine ve Kudüs'ü birbirine bağlamıştır.

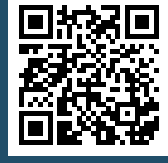
Dördüncü soru niçin Kuran-ı Kerim başından sonuna kadar İsrailoğullarından bahsediyor? Biz ümmet olarak kıyamete kadar bu insanlarla sürekli olarak imtihan olunacağız dolayısıyla biz başından sonuna kadar Kuran-ı Kerim'i dikkatle okumak, dinler tarihini dikkatle okumak, insanlık tarihini dikkatle okumak, Ortadoğu coğrafyasını dikkatli bir şekilde tetkik etmek, bilmek durumundayız.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 3.Ders

Filistin'de Osmanlı Dönemi

Araştırmacı Yazar
Ali İhsan Aydın

Osmanlı döneminde Filistin tabirine ilk kez Kâtip Çelebi'nin haritalarında rastlıyoruz daha önce çizilmiş olan Osmanlı haritaları var ama onlarda Filistin ibaresi geçmiyor. Batı menşeli haritalar var, 16. yüzyılda çizilmiş haritalar var bunlar içinde Filistin bölgesini resmeden haritalara rastlıyoruz ama Osmanlı kaynaklarında Filistin ibaresini ilk kez Kâtip Çelebi'de görüyoruz. Kâtip Çelebi'nin bu bölgeyle ilgili iki haritasında bölgenin adı "Arz-ı Filistin" olarak geçiyor. Kâtip Çelebi'nin ilk haritasında Şeria Nehri'nin doğusunda yani Ürdün üzerinde "Arz-ı Filistin" yazılmış bir şekilde görüyoruz yani Kâtip Çelebi bu bölgeyi tümünden Filistin olarak isimlendirmiş. İkinci haritasında Kudüs'ün güneydoğusuna tekabül eden bölgeye "Arz-ı Filistin" dediğini görüyoruz.

Osmanlılar burayı ilk olarak Yavuz Sultan Selim'in Mısır üzerine gerçekleştirdiği sefer esnasında yönetimi altına almaya başlıyor.

Osmanlı yönetimi boyunca pek çok belgede yazışmada geçen tabirlerde Kuds-i, Şerif, Beytü'l Mukaddes, Beytü'l Makdis, Sâlis-i Haremullah (Mescid-i Aksa'dan bahsederken) bu tabirler kullanılıyor bunlar pek çok eserde görülüyor.

Osmanlı Devleti'nin son döneminde Kudüs'te idareci olan Ahmed Macid de merkeze gönderdiği bir raporunda Kudüs ve çevresinin nasıl anlaşıldığını bize veciz bir şekilde ifade ediyor; 'Cevelangâh-ı Musa' diyor yani 'Hz. Musa'nın dolaştığı yerler', 'Mehd-i İsa' diyor 'Hz. İsa'nın doğduğu bölge' Filistin'i tabir ediyor ve Menakıb-ı Mühimme-i İslam yani 'İslam'ın önemli mekânlarının olduğu bir bölge' olarak burayı tarif ediyor ve buranın ehemmiyetine aslında vurgu yapıyor yani Osmanlılar bölgeyi hâkimiyetleri altına aldıktan itibaren son dönemlerine kadar buralara mukaddes beldeler nazarıyla bakmışlar. Ahmed Macid'in de orada mutasarrıf olduğu tarih 1910'lar yani tam son döneme denk geliyor, bu bakış açısını anlatması bakımından önemlidir.

Osmanlıların Kudüs'e olan ilgisi henüz daha bölgede Osmanlı idaresi yokken mukaddes bir belde olarak görmek üzerine başlıyor ve bu durum Osmanlıların son dönemine kadar devam ediyor. Kanuni Sultan Süleyman dönemine kadar Kudüs surları harap bir vaziyetteydi henüz Kudüs surlarını inşa ettirecek zenginlikte ve kudrette bir yönetim oraya hâkim olamamıştı. Kanuni Sultan Süleyman döneminde surlar imar ettiriliyor.

Osmanlı dönemi boyunca Kudüs'ün kutsiyetinden dolayı bölgeye surreler gönderiliyor. Aslında surre hac kervanıyla birlikte Hicaz'a gönderilir, Mekke'ye Medine'ye gönderilir ama bir de Kudüs'e gönderiliyor üçüncü kutsal şehir olmasından dolayı yani belli tahsisatlar ayrılıyor. Anadolu'dan İstanbul'dan Balkanlar'dan pek çok vakıftan veya kişiden bu tahsisatlar önceden belirleniyor. Kime verileceği, nereye verileceği, hangi vakfa verileceği, hangi iş için verileceği belirleniyor ve bunlar hac kervanı ile birlikte gidiyor. Kudüs surresi Kudüs'e uğruyor ve orada dağıtılacak olan meblağ miktar yerlerine göre dağıtılıyor bu da yine Kudüs'ün kutsiyetinden, üç önemli kutsal şehirden biri olmasından dolayıdır.

Pek çok kişi bu bölgeye birikimlerini vakfediyor ve Osmanlı döneminde Kudüs'te vakıfların sayısı artıyor. Vakıflar sosyal hayatın işleyişine çokça katkı sunuyor en alt tabakadan üst tabakalara kadar her kesime eşit bir şekilde hizmet götürme amacıyla kurulmuş olan vakıflar yalnızca belirli bir zümre değil tüm insanlara bu hizmeti götürüyor bu sebeple çok fazla vakıf kuruluyor özellikle Kudüs'te bu vakıfların sayısı oldukça fazladır. Vakıfların ayrı bir önemi daha var evet sosyal hizmet sağlıyor, hayatı düzenliyor ama bunun yanında vakıflara bir de mülkiyet

penceresinden bakmak gerekiyor. Bu ne demek; bir vakıf kurulduğu zaman buraya araziler mülkler tahsis ediliyor yani vakıf mülkü haline getirilmiş oluyor ve bu vakıf mülkü de tabii ki devletlerden bağımsız bir şekilde aslında sonsuza kadar yaşaması gereken devam etmesi gereken bir özelliğe sahip.

Yaklaşık olarak 600 tane vakfın mülkü var, araziler, tarım arazileri, dükkânlar, evler, hanlar hamamlar buraya vakfedilmiş artık o vakfın malı haline gelmiş, bu mallara bu mülklere kimsenin dokunamaması gerekiyor normal şartlara göre ama tabi bugün geldiğimiz şartlarda bu vakıf mülklerinin esamesi okunmuyor, çok büyük bir kısmı -oran veremiyorum ama belki %90'ların üzerinde- el konulmuş bir vaziyette. Aslında el konulamaması gerekiyor. Bugün uluslararası hukuk bu vakıf hukukunu tanıyor ama fiili durumdan ötürü bunlara el konulmuş vaziyette fakat kanunlara hukuklara göre el konulamaması gerekiyor yani aslında bu konu da bizim çıkış yollarımızdan bir tanesi olarak gözüküyor, şahıs mülkü ve vakıf mülkleri aslında doğru ve düzgün bir şekilde tespit edilebilirse hangi vakfa ne şekilde bağlı olduğu ne şekilde onun mülkü haline getirildiği ortaya konulabilirse bugün gündeme getirilebilir yani somut örnekler üzerinden birtakım adımlar atılabilir.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 4.Ders

Siyonizm

Prof. Dr. Mim Kemal Öke

Siyonizm kelime anlamıyla “siyon” kelimesinden geliyor. Siyon, Kudüs'teki bir bölgenin, bir dağın adı, burası Musevi dini, tarihi ve İbranilerin tarihsel yürüyüşü açısından çok önemli ve kutsal bir yerdir. Siyonizm'i Hz. Musa dönemine kadar götürebiliriz ama burada biz izm koyduğumuz andan itibaren bunun bir politik ideoloji olduğunu varsayıyoruz. Dinsel bağlamda siyon düşüncesi, siyon emeli ile daha sonra 19. yüzyılda gelişen Siyonizm arasında belirgin paralellikler var ama varyasyonları da var. Peki, neden 19. yüzyılda Siyonizm ortaya çıkıyor? Yani bir siyasal doktrin olarak birdenbire uluslararası siyasal sistemin içerisine dökülüyor? Siyonizm'in oluşmasında o dönemin içerisindeki birtakım olaylar önemli olmuştur. Bu olaydan birincisi ve en önemlisi; Batı'da, Avrupa'da giderek ırkçılaşan ve faşizmin adeta öncülü olan bir milliyetçi, nasyonalist düşüncenin antisemit bir eksen kazanmasıdır. Avrupa'da yaşayan Musevilere yönelik birtakım antisemitik eylemlerin ortaya çıkması ile Avrupa ciddi bir Yahudi sorununa sahip olduğunu düşünmeye başlar, yani Yahudiler Avrupa'da olmamalıdır. İkincisi; ırkçı teorilerin, milliyetçiliğin gelişmesiyle birlikte bunun üzerine Hristiyan dünyasında daha laik olan ve onunla tamamlanan ikinci bir antisemitizm ortaya çıkmasıdır. ırkçı bir antisemitizm ortaya çıkar bu da nasyonalist

düşüncenin tabii neticesi olur. Üçüncüsü; ekonomi bağlamıdır. Yahudi düşmanlığı içerisinde ekonomik boyut da oluşmaya başlıyor. Bunun neticesinde Avrupa'da üçlü bir program uygulanıyor. Yahudi sorununu çözmek için birinci olarak; “sizi Avrupalılaştıracağız” yani diyorlar ki asimilasyona tabi olacaksınız. “Dininizi, inancınızı belki evinizde kullanabilirsiniz ama kamuoyunda olmaz”. Museviler diyor ki; “bizim kendi dinimiz var bizim kendi inancımız var biz bunları yaşamak isteriz”. Asimilasyon çöküyor, entegrasyon da çöküyor. O zaman ikinci olarak Avrupa diyor ki; “bu Yahudi sorununu çözmenin bir yolu var; bu kişileri dışlayacağız”. Peki, nereye dışlayacağız? Museviler burada çok sıkıntıda, diyorlar ki; “gidelim, peki nereye gideceğiz?” “Erez Israël'e yani Filistin'e gideceğiz” diyorlar. Üçüncüsü ise imhadır. Yahudi sorununda üçüncü aşamayı Hitler getirmiştir.

Asıl önemli olan meselenin, “Siyasal Siyonizm” olarak ortaya çıkışıdır. Dr. Theodor Herzl diyor ki; Yahudi sorunu bizim, Filistin'de bir devlet sahibi olmamızla çözülebilir. Herzl'in Siyasal Siyonizm'i, Batıdaki emperyalistler tarafından benimsendi. Dolayısıyla Siyonizm bir şekilde Avrupa'nın, özellikle de Osmanlı İmparatorluğu üzerinde, emperyalist düşünce ve uygulamalarının uzantısı haline geldi.

Dr. Herzl Avrupalılarla konuştu; “Yahudi sorunu diye bir sorun varsa ben size yardım edeceğim” dedi. Dünyadaki bütün Musevileri örgütlemeye başladı. Herzl’in yaptığı önemli bir şey var, daha sonra da onu Birinci Dünya Savaşına giden yollar içerisinde Jabotinsky yapacaktır. Öylesine bir nasyonalist endoktrinasyon yapılmıştır ki mesela Filistin’e kaçak yollardan giren Siyonist göçmenler burada yerleşim merkezleri ve tarım çiftlikleri kurdukları vakit o yöredeki Araplara çok kötü davranmaya başlamışlardır. Herzl’in söylediği şeylerden bir tanesi de şu; “bugüne kadar bizi küçümsediler çünkü biz hep parayla uğraştık, hep bankerlikle uğraştık, bizim bir ırk olarak bir millet olarak yükselmemiz ve

diğer milletler üzerinde belli bir statü, irtibat kazanmamız için tarım yapmamız lazımdır”. Avrupa’daki bu Yahudi sorunuyla karşılaşmış Musevi dünyasına baktığımız vakit, azınlık psikolojisiyle birbirlerini çok tutacaklardır. Kendilerine bırakılan iktisatta yükseleceklerdir. İktisadi hayatın içerisinde çok önemli konumlara geleceklerdir. Kendileri açısından son derece önemli olan bir diğer şey; medya. Çünkü Yahudi sorununa karşı ciddi bir reaksiyon olacaksa Batı dünyasında bu kanaati perçinlemek lazımdır. Güçlü lobi oluşturmak kendilerinin çok önemli maharetlerinden bir tanesidir, yani diaspora çok önemlidir. O diasporayı da bir arada tutan şey; Siyonizm’dir.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 5.Ders
I.Kısım

İşgal Yıllarında Filistin

Ortadoğu Uzmanı Yazar
Zahide Tuba Kor

İngiltere Kasım 1917'de Filistin topraklarını işgal etmeye başladı ve ardından 1920'den 1948'e kadar 28 yıl sürecek Filistin manda yönetimini kurdu. İngiltere'nin işgalden hemen evvel ilan ettiği Balfour Deklarasyonu'yla Yahudilerin Filistin'de bir milli yurt edinmesini kolaylaştırma vaadi çok önemlidir.

İngiltere, Birinci Dünya Savaşı'nı kazanmakta Yahudilerin hem siyaseten hem diplomatik olarak hem de iktisaden büyük faydası olacağını düşündü. En değerli sömürgesi olan Hindistan yolunu güvence altına almak gibi stratejik saikler de vardı. Keza dini, ideolojik ve şahsi nedenler de mevcuttu. Dolayısıyla İngiltere'nin Balfour Deklarasyonu'nu ilanı çok geniş bir sebepler manzumesinin ürünüdür ve özellikle İngilizlerin Birinci Dünya Savaşı'nı kazanma isteğiyle doğrudan bağlantılıdır. Yine İngiltere'nin Filistin politikası da, genel Ortadoğu politikası da İngilizlerin küresel stratejisinden ve çıkarlarından bağımsız değildir.

Filistin Mandası, İngilizlerin Ortadoğu'da Osmanlı sonrası kurduğu manda yönetimleri arasında en istikrarsız olup beklentilerini gerçekleştiremeyecekti. 28 yıl sürecek

manda yönetimi, muğlak bir vaat olan Balfour Deklarasyonu'ndaki çelişkilerle nasıl baş edileceği kararsızlığıyla geçecek, Yahudi göçleri ve toprak alımları sık sık Filistinlilerin isyanlarını tetikleyecekti.

İngiltere burada yerel halkı kullanarak bir yönetim kuramayacaktı. İngilizlerin Fransızlardan farklı bir yönetim modeli vardır; kendisi doğrudan yönetmek yerine yerelden kendine yakın adamları devşirir ve sanki yerel kendini yönetiyormuş gibi bir izlenim verir. Tabii ki o yöneticilerin arkasında da danışman sıfatıyla bir yığın İngiliz asker ve sivil bürokrat vardır. İlk 10 sene, Filistinliler ile Yahudileri bir araya getirerek iki toplumlu bir yönetim modeli, yasama-yürütme organları kurma çabasıyla geçecek, ancak Filistinlilerin 1929 İsyanı sonucunda İngilizler bunun imkânsızlığını anlayacaktı. Bundan sonra İngilizlerin politikası olabildiğince yönetimi kendi elinde tutabilmek, huzursuzlukları bastırmak ve Filistin'de kalış süresini uzatabilmektir. Bunun için artık doğrudan kendisi yönetmeye başlayacaktı. Dolayısıyla İngilizler 28 yıl sonra Filistin'den çekilirken arkalarında ne bir ordu yapısı ne bir meclis ne bir hükümet, kısaca hiçbir devlet kurumu bırakmadan ayrılacaktı.

Siyonistler ise manda sürecini müstakbel devletlerinin altyapısını oluşturmakla geçirecek; İsrail'in bağımsızlığı sonrası hemen devlet teşkilatına dönüşecek yasama, yürütme, yargı, güvenlik, istihbarat, ekonomi, eğitim ve sağlık gibi kurumların temellerini atacaklardı. Ölü bir dil olan İbraniceyi diriltme gibi göçmen bir toplumda milli kimlik oluşturma çabaları ise daha İngiliz işgalinden çok öncesinde başlayacaktı.

Gerek 1936-1939 Büyük Arap İsyanı sırasında gerekse İkinci Dünya Savaşı yıllarında Arapça bilen Yahudi casuslar, Filistin köylerini tek tek gezecekler, her köyde toprak yapısını, yetişen bitkileri, zirai faaliyetleri tespit edecekler; hangi aileler Siyonistlere ve İngilizlere karşı direniyor, hangi aileler şehit vermiş öğrenecekler; köy camisinin, evlerin ve muhtarlığın yerini tespit edip krokisini çıkartacaklardı. Bütün bu bilgiler dosyalanacak ve İsrail'in kuruluşu arifesinde 1948'de raflardan indirilerek etnik temizlik aşamasında kullanılacaktı.

İsrail'in kuruluşuna giden süreçte Hagana, İrgun ve Stern çetelerinin terör faaliyetleri önemli bir faktör olacaktı. Hatta İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Hitler'in yenileceği kesinleşince bu çeteler, daha evvel Filistinlilere karşı kullanmak için İngilizlerden aldıkları askeri eğitimi ve silahları, bu defa İngilizlere karşı kullanarak 1944-1947 arası manda yönetiminin baş edemeyeceği silahlı terör faaliyetlerine girişeceklerdi.

Bir yandan Yahudilerin İngilizlere karşı isyanını bastırmak, diğer yandan Filistinliler ve

Yahudiler arasında ortak bir yönetim modeli kurmak için uğraşan İngilizler başarısız olunca sonunda konuyu 1947'de Birleşmiş Milletler'e havale edecekti. 29 Kasım 1947'de BM'de kabul edilen %56'lık toprak üzerinde bir Yahudi devleti, %44'lük toprak üzerinde bir Arap devleti kurulması ve Kudüs'ün de uluslararası yönetime bırakılmasını öngören Taksim Planı'nın hemen akabinde 6 ay sürecek Yahudiler ile Filistinliler arasında çatışmalar ve Filistinlilerin etnik temizlik süreci başlayacaktı.

Filistinlilerin kaderini etkileyen en önemli gelişme 1936-1939 Büyük Arap İsyanı'dır. Bu isyanın sonunda eli silah tutan genç Filistinli erkeklerin ve aynı zamanda Filistinlilere siyasal alanda önderlik yapan şahsiyetlerin birçoğu ya öldürülecek ya hapse atılacak ya da sürülecek ve dolayısıyla Filistinliler 1948'de İsrail'in kuruluşuna giden süreçte başsız kalacaklardı. Yine bu isyan süreci sonunda Filistinlilerin elindeki direniş araçları ve silahları İngilizlerce toplanacak ve dolayısıyla Filistinliler, İsrail'in kuruluş sürecinde yaşanan iç çatışmaya ve 1948 Arap-İsrail Savaşı'na çok az bir silahla gireceklerdi. Kısaca 1936-1939 İsyanı, Filistinlilerin kaderinde önemli bir dönüm noktası olacaktı.

1948 Birinci Arap-İsrail Savaşı sonunda Filistin toprakları İsrail, Ürdün ve Mısır arasında paylaşılacak, Filistinlilerin kendi kendilerini yönettikleri bir toprak parçası kalmayacaktı. 1947'de Yahudilerin ellerinde Filistin topraklarının sadece ve sadece %6'sı varken BM'de masa başında kendilerine bahşedilen %56'lık toprağı bu savaşın

sonunda %78'e çıkaracaklardı. 1,4 milyon Filistinlinin 800 bini mülteci durumuna düşecek, önce çadırlarda, ardından derme çatma barınaklarda hayatta kalma mücadelesi vereceklerdi. 1967 Savaşı'nda ise İsrail Mısır ve Ürdün'ü yenerek bütün Filistin topraklarını işgal edecekti.

1948 Savaşı'ndan sonra İsrail içinde 150 bin Filistinli kalacaktı. Savaş sırasında ve öncesinde 1300 Filistin köyünden 550 kadarı neredeyse tamamen yok edilecekti. 1950'lerde 150 köy daha ortadan kaldırılacaktı. Aslında şu yaşanacaktı: Filistinlerin köyleri ve şehirlerdeki evleri ya tamamen yıkılacak ya da yeni gelen Yahudi göçmenlere verilecekti.

Ayrıca yapılan hukuki düzenlemelerle yerinden edilmiş Filistinlilerin geri dönüşü engellenecek, İsrail içinde kalanların da toprak satın alması yasaklanacaktı. Filistinlilerin

mülksüzleştirilme ve topraksızlaştırılma süreci bugüne kadar devam edecekti.

İsrail 1948 ve 1967'de etnik temizlik politikası uygulasa da sonraki süreçte Filistinlileri -kısa süreli savaşlar hariç- bir daha kitlesel olarak kolay kolay öldürmeyecekti. İsrail'in yaptığı şey, öldürmemek ama öldürmektir ve bu noktada silahlı gücünden daha fazla psikolojik çökertme ve iktisadi yıkım politikası uygulayacaktı... İsrail'in Filistin'de ne yaptığını anlamak istiyorsanız kaç Filistinliyi öldürdüğüne değil; yasama meclisinden çıkarılan kanunlara, belediye meclislerinden çıkan imar yasalarına, yönetmeliklere odaklanmalısınız. Psikolojik olarak yaptıklarına bakmalısınız; İsrail'in çok ince psikolojik çökertme ve sindirme politikaları vardır. İktisadi alanda uyguladığı Filistinlileri fakirleştirme ve kendine bağımlı kılma politikalarına dikkat kesilmelisiniz.

Silsile Kubbesi, Mescid-i Aksa

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 5.Ders
II.Kısım

Türkiye'deki Filistin Çalışmaları

Kudüs Bilinci Derneği Dış
İlişkiler Sorumlusu Emine Çınar

Türkiye'deki Filistin Çalışmaları başlığı altındaki konumu sizlere 4 bölüm içerisinde anlatmaya çalışacağım.

- Birincisi: İsrail tarafı işgal ettiği topraklara yönelik Müslümanların faaliyetlerini engellemek için neler yapıyor?
- İkincisi: İsrail'in engellemelerine rağmen 1948'den günümüze kadar oraya yönelik ne gibi çalışmalar yapıldı?
- Üçüncüsü: Günümüzdeki çalışmalar ve faaliyetler nelerdir? Filistin'e yönelik ne tür çalışmalar yapılıyor? Ne tür faaliyetler vardır?
- Dördüncüsü ise: Yapılması gereken çalışmalar ve faaliyetler nelerdir? Yani bugün yapılmayan ama aslında yapılması gereken ne tür çalışmalar vardır? Mesela hangi çalışmalar eksiktir, neler tamdır?

İsrail, işgal ettiği topraklar olan Filistin'e yönelik çalışmaları engelleme noktasında neler yapıyor?

Müslümanlar oraya hiç bakmasın, hiç ilgilenmesin, oraya dair hiçbir düşüncesi, fikri,

bilgisi olmasın, zihinlerinin oradan tamamen uzaklaştırılmasını sağlamaya çalışıyor.

Davayı anlamından uzaklaştırmaya çalışıp; Müslümanlar açısından değersiz, küçük, basit göstermeye çalışıyor. Örneğin değersiz, basit gösterme noktasında yaptığı şey; aslında oradaki kavga bir din kavgası değil oradaki kavga bir toprak kavgası anlayışını yaymak.

Müslümanları birbirine düşürmeye çalışıyor çünkü Müslümanları birbirine düşürdüğünde zaten Müslümanlar birçok noktada artık birbirleriyle uğraşmaktan davayla uğraşamayacaklardır.

Müslümanları birbirine düşürme noktasında ne diyecekler? Diyecekler ki "Filistinliler topraklarını sattılar!", "Vatanlarını savunmadılar!", "Osmanlı'yı arkadan vurdular!", "Davalarına ihanet ettiler!". Bunların hepsini dediler mi? Yıllarca dediler ama ne oldu biliyor musunuz? Bunlar yıllarca "Filistinliler topraklarını sattılar" şayiasından nemalandıkları için, bu söylenti ekmeklerine yağ sürdüğü için tekrarlayıp durdular ve de söyleyene de karşı çıkmadılar. Çünkü bu söylenti Müslümanların birbirine düşmesine sebep oluyordu.

Ancak diğer tarafta bu söylentiden rahatsız da oluyorlardı. Zira “Filistinliler topraklarını sattılar” ifadesi o toprağın Filistinlilere ait olduğu hakikatini ortaya çıkıyordu, bu ifade de o vatanın Filistinlilere ait olduğu gerçeği yatıyordu.

İsrail tüm bu gerçek dışı argümanların üzerine kuruldu. Ama bugün artık Müslümanların da meseleyi iyi derecede kavramaya çalışmasıyla beraber bu söylentilerin bir bir yalan oldukları ortaya çıkıyor.

“Filistinliler topraklarını sattılar mı?” sorusuna biz şu soruları sorarak cevap veriyoruz: Madem onlar topraklarını sattılar; İsrail başta Der Yasin olmak üzere 550 tane irili ufaklı katliamı neden gerçekleştirdi? Madem onlar topraklarını sattılar neden İsrail bizim gözü-müzün önünde topraklarını işgal ediyor?

Velev ki Filistinliler topraklarının hepsini sat-sa bile Mescid-i Aksa ilk kıblemiz olmaktan çıkacak mı, bereketin merkezi olmaktan çıkacak mı, kutsal mekân olmaktan çıkacak mı, sorumluluğumuzdan düşecek mi? Düşmeyecekse o zaman bırakalım beraber kutsalımızı savunalım. Ancak mesele ne idi? Bizi oradan koparmaktı.

Filistinli hakkında olumsuz bakış açısına sahip olunması için uğraşıyor.

Bu mesele Filistinlilerin, Arapların meselesi, siz neden Arapların meselesine müdahale ediyorsunuz ki? sorusunu sordurmaya çalışıyor.

Eğer mukaddesatı çok iyi derecede kavradıysanız, özellikle siyerde o önemli hadiseleri idrak ettiyseniz o zaman bilirsiniz ki mukaddesatın olduğu yerde aynı zamanda bir de mücadele vardır. Aslında Hz. Âdem'den günümüze kadar gelmiş ve kıyamete kadar da devam edecek olan bir mücadele var: Hak batıl mücadelesi. Bu bugüne kadar geldi ve kıyamete kadar da devam edecektir ve işte o hak batıl mücadelesinin merkezi Kudüs, merkezinin merkezi ise Mescid-i Aksa'dır. Eğer biz şeaîri, mukaddesatı ve siyerde yaşanan olayları çok iyi derecede kavradıysak oradaki mücadelenin ne anlama geldiğini, neden olduğunu, nasıl bir süreç içereceğini, bunların hepsini kavrayabileceğiz. Siyer o kadar önemli ki eğer Kudüs/Filistin çalışmaları yapmak istiyorsanız sizin kesinlikle temel düzeyde de olsa sağlam bir siyer bilgisini elde etmeniz gerekiyor.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 6.Ders

Sanal Kudüs Gezisi

Rehber Ömer Faruk Deliktaş

Osmanlıların gelmesinden 100 yıl kadar evvel Mescid-i Aksa avlusunda bir Türk eseri dikiliyor; Kattanin\ Pamukçular Kapısının hemen yan tarafında bulunan Osmanlı Medresesi; II. Murad döneminde Çandarlı İbrahim Paşa'nın eşi İsfahan Şah Hatun tarafından inşa edilmiştir. İsfahan Şah Hatun, Kudüs'te Mescid-i Aksa avlusunda inşa ettirmiş olduğu medresenin giderlerini karşılamak için İznik'in köylerini satın alıyor ve o köylerden gelen vergiler bu medresenin giderleri için kullanılıyor.

Osmanlılar şehre Yavuz Sultan Selim ile birlikte 1516 yılında giriyor. Yavuz Sultan Selim burada bir müddet kalıyor, yine Hz. Ömer efendimizin ve Selahaddin Eyyubi'nin imzalamış olduğu, sunmuş olduğu emannameyi aynıyla sunuyor. Kendisi de bir gece vakti Mescid-i Aksa avlusuna girdiğinde 12000 kandil ile bu alan (Kible Cami'nin bulunduğu avlu) aydınlatılmış, bu şekilde o dönemi zikredebiliriz. 400 yıl boyunca Osmanlı hâkimiyeti sürüyor. Entresandır Roma hâkimiyeti süreci de 400 yıl sürmüştür.

Kudüs'ün üç din için önemli olmasının birkaç sebebini söylemek gerekirse Yahudilerin kutsal kitaplarında Kudüs; insanlığın başlangıcı ve sonu ile irtibatlandırılıyor. Hristiyan-

lar için; Hz. İsa bu şehirde dünyaya gelmiş, bu şehirde yaşamış, bu şehirde çarmıha gerilmiş ve bu şehirde defnedilmiştir. Müslümanlar için; miraç başlı başına Kudüs'ün önemini kavramamız için yeterli bir hadise diyebiliriz. İslam geleneğinde birçok peygamber burada yaşamıştır ve burada vefat etmiştir.

Kudüs-Eski Şehri çevreleyen surların toplamda 7 tane kapısı vardır, bu kapılardan birisi Altın Kapı diğer adıyla Tevbe ve Rahmet Kapısı olarak zikredilen bu kapının bulunduğu bölgedeki mezarlık Babü'r Rahme (Rahmet Kapısı) Mezarlığı; içerisinde toplamda 70 sahabe var fakat yalnızca ikisinin ismini biliyoruz. Bir diğer kapı Aslanlı Kapı\ Esbat Kapısı, Aslanlı Kapı'nın doğu tarafından geldiğinde solunda Rahmet Mezarlığı'nın girişi vardır sağ tarafında da Yusufiye Mezarlığı vardır. TİKA tarafından restore edilen mezarlık duvarından içeri doğru yolculuk yapalım. Eski Şehir'in sur içine giriyoruz ve kapıdan girdiğimizde bizi ilk karşılayan şey tabii ki bir çeşme neden çünkü yokuş yukarı çıktık, su içmemiz lazım. Şehre su yolları yaptıran çok büyük bir Osmanlı padişahı vardır; Kanuni Sultan Süleyman. Kanuni Sultan Süleyman'ın çeşmesi bizi karşılıyor.

Hiz. Ömer efendimiz şehre girerken el-Halil\Yafa Kapısından içeri girmiştir. El-Halil Kapısından girdikten sonra el- Ömeriye Meydanına açılıyorsunuz, buradan aşağıya doğru gittiğinizde Kıyame Kilisesi var. Kıyame Kilisesi'nin anahtarı Müslüman bir ailede, Müslüman aile burayı sabah açıyor ve akşam kapatıyor neden çünkü Hristiyanlar kendi aralarında bu hususta bir türlü anlaşamıyorlar. Buradan ilerlediğinizde Ermeni Mahallesine gidiyorsunuz. El-Halil Kapısının sağ tarafında bir kale var. Osmanlıların yaptırmış olduğu bu kalenin içerisine girip gezebilirsiniz, müze olarak kullanılmaktadır.

Kudüs'e gittiğinizde eğer çilek mevsimi ise Kudüs'ün çileklerinden yemenizi tavsiye ederim. El-Halil Kapısının açıldığı meydanda iki Osmanlı mimarının kabirleri var, o kabirlerin sol tarafındaki büfe gibi bir yerden bilet alıp Kudüs surlarını yürüyerek gezebiliyorsunuz. Kudüs'te birçok vakıf eseri var. Haseki Vakfı bunların en önemlilerinden bir tanesidir. Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem

Sultan tarafından yaptırılıyor. Kanuni Sultan Süleyman bence Kudüs ile özdeşleştirilmesi gereken bir kişi, surları imar ediyor, şehrin su sorununu çözüyor, Kubbetü's Sahra'yı İznik çinileriyle kaplattırıyor, Kudüs'te inanılmaz eserleri var.

Kudüs'e gittiğinizde Çile Yolu (Via Dolorosa)'nu yürümeyi ihmal etmeyin, Kudüs gerçekten inanılmaz bir şehir sizin için kutsal olan bir şehir bakıyorsunuz Hristiyanlar ve Yahudiler için de kutsal, siz Mescid-i Aksa'ya namaz kılmaya doğru giderken bir yanda Yahudiler Burak Duvarı'na gidiyorlar öte taraftan Hristiyanlar sırtına haçı almışlar ve hacı olmak için o yolları yürüyorlar.

Kudüs ve taş ilişkisi inanılmaz gerçekten. Kudüs'teki evlerin mabetlerin birçoğu taştan inşa edilmiş. Taş ile Kudüs ilişkisi irdelenmesi gereken belki uğruna şiirler yazılması gereken, denemeler yazılması gereken bir mesele olabilir, aklınıza düşürmüş olayım.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 7.Ders

Uluslararası Hukuk Bağlamında Filistin

Avukat Gülden Sönmez

Filistin derken nereye baktığınız hem siyasi olarak hem de hukuki olarak hangi coğrafyayı kastettiğiniz hayati derecede önem taşıyor. Filistin deyince nereyi düşünüyoruz? Gazze, Kudüs'ün tamamı, 48 Toprakları dediğimiz bütün coğrafya ve Batı Şeria'nın tamamı aslında Filistin toprakları. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin tanımladığı yetki alanına bakarsak da bu durumda yine Gazze'yi, Gazze'nin sularını, Batı Şeria'yı ve her halükârda Kudüs'ü ve Kudüs'ün civarındaki işgal edilmiş toprakları biz Filistin olarak tanımlıyoruz. Neden bu kadar önemli; çünkü şu anda siyaset alanında da hukuk alanında da Filistin olarak hangi coğrafyayı kastediyorsanız onunla alakalı ülkeden ülkeye uyguladığınız hukuk değişiyor. Sizin neyi tanıyıp neyi tanımadığınıza göre ya da hangi devletin hangi kararı ya da hangi anlaşmayı tanıyıp tanımadığına göre değişiyor.

Uluslararası hukuk ve hukuk mücadelesinden bahsetmek için hangi ihlaller ya da suçlarla alakalı konuştuğumuzu belirtmemiz gerekiyor. Çok genel hatlarıyla, kategorik olarak hangi suçlar Filistin topraklarında işleniyor? Birincisi; ölümler bazen bunu Gazze'de uygulandığı gibi sivillerin üzerine bombardımanla gerçekleştirilen toplu katliamlar şeklinde görebiliyorsunuz.

İkincisi; sistematik ve çok yoğun olarak işlenen suçlar yaralanma diye tarif ettiğimiz suçlar ki; İsrail'in hem toplu katliamlar sırasında hem de birebir direkt hedef göstererek yaptığı saldırılar sırasında sakat kalan, hayatını normal idame ettiremeyecek derecede ağır yaralanmalara tabi olan çok sayıda yaralanmayla karşı karşıyayız ki birçoğunun uzun yıllar süren tedavilerinin söz konusu olduğunu da biliyoruz. Bunu rakamsal olarak gördüğünüz zaman çok ciddi sistematik ihlaller olarak karşınıza gelir.

Çok kimse bilmez, İsrail'in işlediği suçlardan bir tanesi naaşlar ve numaralı mezarlardır. İsrail bazen keyfi olarak cezaevinde veya bir gözaltı merkezinde tuttuğu kişilerin hayatını kaybetmelerinde davalarını sonlandırmaz. Mesela ben bir naaşın 5 yıl boyunca yargılandığını biliyorum, 5 yıl boyunca naaş ne ailesine teslim edilmiştir ne de defnedilmiştir. Kadınlara yönelik haksız gözaltı ve tutuklamalar, keyfi tutma ve hapsetme, sistematik işkence ve kötü muamele özellikle çocuk gözaltılarında en yoğun şekilde işlenen suçlardandır. Avukatlara yönelik yine sistematik ihlaller söz konusu; insanlar adil yargılanma imkânı bulamıyorlar, avukatların onlar hakkındaki iddianameleri önceden öğrenmesi gibi bir durum söz konusu değil.

Peki, uluslararası hukuk, hukuku koruyor mu? İnsanın hukukunu koruyor mu? Toplamların hukukunu koruyor mu? Devletlerin hukukunu koruyor mu ki Filistin'inin hukukunu korusun? Şunu unutmamamız lazım; figüran değiliz, yazılmış bir şeyi kabul etmek ve oynamak zorunda değiliz. İtiraz etme hakkımız olduğu gibi yeni hukuk kaynaklarını biz de oluşturabiliriz. Doğru soru şu; biz Müslümanlar hukuk ile ne kadar ilgiliyiz? Onlar, önce hedeflerini belirliyorlar sonra bu hedefler için hukuk kaynaklarını yazdırıyorlar ve sonra bunu pratik ediyorlar. Biz ise hedeflerimiz için hukuk yazmayız, sorunları yaşadıktan sonra gideriz, hukukçuya danışırız.

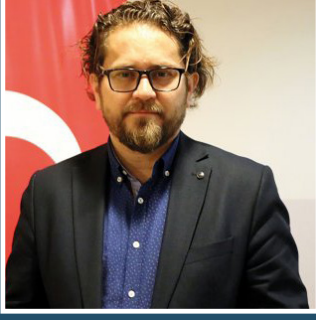
Peki, uluslararası yargı mekanizmalarına nasıl başvurabiliriz? Filistin meselesiyle alakalı konuşacak olursak Türkiye'nin şöyle bir mevzuatı var; Türk Ceza Kanun'a göre yabancı bir kişi tarafından ya da bir grup tarafından yabancı kişilere karşı yabancı topraklarda işlenmiş suçlar eğer bunlar; işkence, insanlığa karşı suç, soykırım ve benzeri savaş suçu kategorisinde ise biz bu suçların yargılanması için Türkiye mahkemelerine başvurma imkânına sahibiz. Ayrıca, Birleşmiş Milletler

mekanizmaları; kişisel başvurular ve NGO (STK- Sivil Toplum Kuruluşu) başvuruları için oldukça elverişli mekanizmalardır. Gelelim en önemli ve şu an İsrail'i etkileyen en yakın mekanizmaya; Uluslararası Ceza Mahkemesi. Kabaca tarif edersek insanlık ailesinin kolektif olarak ürettiği savaş suçları ve insanlığa karşı suçların yargılandığı, yargılamaları da internetten bütün dünyanın gözü önünde gerçekleşen son yargı mekanizmasıdır.

Bunların sonunda adalet gelir mi? Dünyada şöyle bir kavga var: Hukukun gücü mü hâkim olacak yoksa güçlünün hukukuna hepimiz maruz mu kalacağız? Biz Müslümanız, adil olanın peşinde koşarız ve her coğrafyada hukukun hâkim olmasını isteriz ve kime zulüm yapılıyorsa onun karşısında da hep beraber durmak zorundayız.

Adalet; gerçek güçtür! Siz adil olanı insanlık ailesinin istifadesine sunarsanız dünyanın dört bir tarafında bunu bekleyen halklar olduğunu çok net bir şekilde göreceksiniz.

Yaşıyorsak dokunabiliriz, değiştirebiliriz, yeni bir şeyler üretebiliriz ve bununla insanlık ailesinin faydalanmasını sağlayabiliriz.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 8.Ders

Kudüs Özelinde Sosyal Medyanın Uluslararası Diplomasie Etkisi

USMED Başkanı Said Ercan

O yılı Hz. İsa'nın doğduğu yıl olarak kabul edilir ve bilirsiniz İncil "önce söz vardı" diye başlar çünkü o dönem söz önemlidir ve yeni yeni kitaplar yazılıyordur, dünya artık yazıyla tanışmıştır. Bundan 600 yıl sonra Peygamber Efendimize (sav) Kuran vahyolunduğunda ilk emir "oku"dur. Kur'an oku ile başlıyor ve artık okuma zamanıdır sadece kitap okumak değil; kâinatı, evreni, insanı, olayları okumak eylemi vardır. Yine bundan yaklaşık 600 yıl sonra Mesnevi "dinle neyden" diye başlar çünkü dinleme çağı gelmiştir; enstrümanlar vardır, insanların anlatacak hikâyeleri vardır ve dinle çağı başlamıştır. Yine bundan 600 yıl sonra televizyon, YouTube, sosyal medya ile izle çağı başlamıştır. Günümüzde mesajı verecek herkes bu dört kavramı; izle, oku, sözü ve dinle'yi kullandığı zaman mesajını daha derinden anlatabilir. Bu çağ dördünü beraber kullanarak mesajını en yüksekte anlatma çağıdır. Eğer biz sadece sözü okuyup dinleyip ve sadece izleyip kullanıyor olsak, bu saydıklarımın hiçbirini veremezdik. Hepsini harmanlayıp kullananın başarısız olma gibi davasını anlatamama gibi bir durumu yoktur çünkü bunlar artık dünya tarihinin önemli olaylarıdır.

Peygamberimiz (sav) şöyle buyurdu; "Oraya (Mescid-i Aksa'ya) gidin ve içinde namaz kılın. Eğer oraya gidemez ve içinde namaz kılamazsanız kandillerinde yakılmak üzere oraya zeytinyağı gönderin."

(Ebu Davud, Kitâbu's-Salât,14)

Bu çok bilinen bir hadis-i şerif. O zamanlar zeytinyağına ihtiyaç var, Peygamber Efendimiz bundan bahsediyor ancak şu an oranın zeytinyağına ihtiyacı yok oranın; duyurulmaya ihtiyacı var, dünyaya tanıtılmaya ihtiyacı var, tweetlere ihtiyacı var. Aslında bu hadis-i şerif bize onun neye ihtiyacı varsa onu giderin mesajı da veriyor olabilir. Bir hadisi tefsir etmeye çalışmıyorum sadece benim anladığım bu. Bu hadisi ilk okudum günden beri, orayı duyurmamız gerektiği ile ilgili motive olduğumu söylemek istiyorum. Bir tweet atarken dahi bu aklıma gelerek atarım, bir görsel paylaşıırken bir video paylaşıırken dâhi ona göre konuşurum çünkü oradaki ihtiyaç ne ise biz gidermek zorundayız.

Sosyal Medya'da Gündem Yöntemleri

- Ortak Çerçeve Kullanmak - Profil Değişikliği
- Ortak Etiket (Hashtag) Oluşturulması ve Herkesin Aynı Etiketini Kullanarak Hareket Etmesi
- Ünlülerin Desteği

Gündeme getirdiğimiz zaman konunun insani yönünü anlatabildiğimiz zaman destek gelir bu sene sosyal medyada bu meselenin insani bir mesele olduğunu anlatabildik.

- İngilizce İçerikler, Görseller Hazırlama
- Çok Dilli ve İnsan Çeşitliliği Sağlamak

Kim iyi içerik üretebilirse sosyal medyayı iyi yönetir. Ürettiğimiz zaman ancak dünyada varız ve bizim sayımız az değil.

Endonezya'da 270 milyon Müslüman var, Pakistan'da 216 milyon Müslüman var, Hindistan 172 milyon Müslüman var. Bangladeş 145 milyon, Nijerya'da 100 milyon, Türkiye 83 milyon, Mısır 78 milyon, İran 73 milyon, Cezayir 43 milyon, Fas 36 milyon Müslüman nüfusu var. Tümünü topladığınızda milyarlık bir sosyal medya gücü demek anlamına geliyor.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 9.Ders

TİKA ve Türkiye'nin Filistin'deki Çalışmaları

TİKA Başkanı Serkan Kayalar

1992 yılında kurulan bir kalkınma işbirliği kuruluşuyuz, ancak 1960'lı yıllarda bizim TİKA'mızın öncülü diyebileceğimiz kurumların olduğunu ve özellikle 1980'lerden sonra insani krizlere etkin cevap verebilmek adına kurulan kurumlarımızın olduğunu söyleyebilirim. Hem tarihe meraklı arkadaşlar hem de TİKA'nın faaliyetleri ile ilgili geçmişe sahip olmak isteyen arkadaşlar için Osmanlı'dan geçmişe dönük faaliyetlerle alakalı envanter niteliğinde bilgi sahibi olmak isteyen arkadaşlarımıza insani yardım diplomasisini anlatan devlet arşivlerimizden "Cihan Penah" adlı kitabı mutlaka tavsiye ediyorum.

TİKA'nın faaliyetlerine baktığımız zaman bugün dünyada 250'ye yakın dış politik temsilciliğimiz ve 60 ülkede de 62 TİKA ofisimiz var. Dışişleri Bakanlığımızın çabalarına baktığımız zaman dünyada özellikle diplomatik temsilcilik ağı bakımından 5. sıradayız ve mottomuz; "Girişimci ve İnsani Diplomasi". Buradan şunu diyebilirim ki artık kabuğuna çekilen bir Türkiye'den bahsetmiyoruz. Bugün dünyanın derdi ile dertlenen nerede bir sıkıntı dert varsa bununla ilgili aktif anlamda çözüm arayışına giren bir Türkiye'den bahsediyoruz, bu da bizim faaliyetlerimizin backgroundunu oluşturuyor.

Filistin ile ilgili süreçlere girmeden önce biraz da "Türk Tipi Kalkınma Yardımı Modelinden" bahsetmek istiyorum. Bugün baktığımız zaman artık akademik makalelerde de bahsedilen bir yardım perspektifinden bahsediyoruz. Bu yardım perspektifinin çeşitli sacayakları var. Bu sacayaklarından birisi "Samimiyet ve İnsani Öncelik" diğeri "Doğrudan Sahada Olma" diyoruz yani Türkiye olarak biz kalkınma yardımı yapıyorsak mutlaka sahadayız. Diğer bir sacayağımıza "Hızlı ve İhtiyaç Odaklı Proje Üretme" diyoruz. Muhatabımız ya da eş kurumlarla karşılaştığımızda çok hızlı sahada o sorunlara aksiyon üreten kurumlarız bunu tabi Filistin'de de gördük çok hızlı bir şekilde projeler üretebiliyoruz. Tabi fon vermiyoruz tamamen proje odaklı çalışıyoruz. Yerelin kalkınma önceliklerini odak alıyoruz ve eşit ortaklık gibi hususları dikkate alıyoruz.

Tabi bunlar TİKA'nın ve Türkiye'nin bugün artık küresel anlamda insani yardımlarda, kalkınma iş birliği yardımlarında farkını ortaya koyan sacayakları bu noktada da ilgili alana okuma yapan arkadaşların bu süreçlerle ilgili çalışmaları da mutlaka dikkate alacağını düşünüyorum.

Filistin'deki faaliyetlerimizin kurumsallaşması 2005 yılına tekabül ediyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakanlığı döneminde verilen talimatla, TİKA 2005 yılında Filistin'deki faaliyetlerine kurumsal ofis aracılığıyla başladı. 2012'deki saldırılar ardından da Gazze'de de bir irtibat ofisimizi açtık. Bölgede bugüne kadar 1000'e yakın kalkınma işbirliği projesini gerçekleştirdiğimizi söyleyebilirim. Rakamların çok ciddi olduğunu ifade etmek isterim özellikle Filistin bağlamında en üretken donör kuruluş ve ülke olduğumuzu da ben bu vesileyle arkadaşlarla paylaşmak istiyorum. Sektörel anlamda baktığımızda öncelikle barınma alanında çeşitli projeler gerçekleştirdik, sağlık sektörü, sağlık altyapılarının geliştirilmesi noktasında ciddi çalışmalara imza attık. Bunlardan birisi Gazze'de birisi de Batı Şeria'da olmak üzere iki hastane inşa ettik. Gazze'de olan hastanemizin adı "Türkiye-Filistin Dostluk Hastanesi" ve pandemi döneminde de yine Gazze tarafının talebi doğrultusunda bu hastaneyi Filistin makamlarına devrettik. Pandemi döneminde özellikle Gazze'de salgının etkilerinin azaltılması noktasında 180 yatak kapasiteli 8 bloklu modern hastanenin çok önemli bir işleve sahip olduğunu söyleyebilirim. Batı Şeria'nın Tubas şehrinde yaklaşık 50 bin kişiye hizmet veren 30 yatak kapasiteli bir hastanemiz var. Bunun dışında bugüne kadar 5 hastanenin de tadilatını yaptık, sağlık çalışanlarına eğitim verdik ve ambulans hibelerimiz oldu.

Edebiyat alanında merhum Nuri Pakdil'i de dâhil ederek bir program organize ettik. Bu programımız tarihi ve en önemli özelliği Kudüs şairi Nuri Pakdil'in Kudüs'ü görme imkânı

nına vesile olunmuştu. Nablus'ta da bir kız okulu inşa etmiştik ve Filistin otoriteleri de Nuri Pakdil'e hürmeten, bu okulun ismini "Nablus Nuri Pakdil Türk Kız Okulu" olarak verdiler ve o ziyarette de bu okulun açılışına iştirak etmişti, Allah rahmet eylesin mekânını cennet eylesin inşallah. Kudüs Eski Şehir'deki tarihi önemi de olan evlerin restorasyonu da TİKA olarak yaptık bugüne kadar 20 ev ve 9 dükkanın restorasyon çalışmalarını tamamladık. Kubbetü's Sahra'nın hilal ve varaklarının yenilenmesi, Mescid-i Aksa içerisinde bulunan Zincir (Silsile) Kubbesinin çinilerinin restorasyonunu TİKA olarak gerçekleştirdiğimizi ifade etmek istiyorum.

Üretim bizim için çok önemli sadece Filistin'de değil dünyanın birçok yerinde bugün üretimi teşvik eden ekonomi yaratan projeleri gerçekleştirme noktasında çalışmalar içindeyiz tabi bu çalışmaları aynı zamanda Filistin genelinde de yapıyoruz. Mesela Gazze'de modern bir zeytinyağı tesisi kurduk Gazze'de biliyorsunuz zeytincilik, zeytinyağı üretimi yapılıyor ama onu daha modern bir hale getirmek o zeytinyağından alınan verimi en üst düzeye çıkarmak ve sunumunu da görsel olarak daha da iyi şekilde yapıp orada bir ekonomi yaratmak adına bir zeytinyağı tesisi kurduk ve şu anda da işliyor. Filistin'i ziyaret edecek arkadaşlarımızın projelerimizle karşılaştıklarında burada anlattıklarımızı somutlaştırmaları bağlamında güzel bir deneyime de sahip olacaklarını düşünüyorum ve baktığımızda yaklaşık 16 senedir Filistin'in genelinde projeler üretiyoruz devam edeceğimizi çok rahatlıkla söyleyebilirim imkânlar elverdiği ölçüde projelerimizi devam ettireceğiz Allah izin verirse.

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi 10.Ders

Gönül Coğrafyamızda Kudüs ve Türkiye'deki Filistinli Gençler

YTB Başkanı Abdullah Eren

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2010 yılında kuruldu. Malumunuz sizlerin de yakından takip ettiği gibi Türkiye son 15 yıldır dış politikasında bir paradigma değişimi geçirdi. Daha edilgen bir pozisyon-dan daha etken ve aktif bir pozisyona geldi. Bu konjonktür içerisinde Yurtdışı Türkler Başkanlığının da faaliyet alanı olarak görebileceğimiz üç alan var:

Birincisi; biz bir diaspora kurumuyuz, Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarımız başta olmak üzere dünyanın farklı yerlerinde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve yurt dışında yaşayan insanlarımızla alakalı politikalar üretmek.

İkincisi; "Gönül Coğrafyası" diye tabir ettiğimiz o geniş coğrafyanın içerisinde Türkiye'ye müzahir adeta yüzünü güneşe dönmüş ayçiçekleri gibi sürekli Türkiye'yi takip eden, Türkiye'nin yaptıklarıyla sevinen, yapmadıkları ile üzülen topluluklar var. Onlara yönelik de bu büyük, gönül coğrafyası diye tabir ettiğimiz soydaş akraba topluluklarımıza yönelik de faaliyetler yürütmek.

Üçüncü olarak; YTB olarak üniversitelerimizde uluslararası öğrenciler var. Son yıllarda da bu öğrenci hareketliliğinde ciddi bir

ivmelenme var. Türkiye'de YÖK rakamlarına göre 200.000 uluslararası öğrenci var. Bu öğrencilerin yaklaşık 15.000'i devletimizin resmi bursuyla ülkemizde eğitim alıyorlar. Türkiye Bursları ile dünyanın 180 ülkesinden öğrenci burslandırıyoruz. YTB olarak Filistin'den Myanmar'a Doğu Türkistan'daki kardeşlerimizden Filipinler Mora'ya Balkanlar'dan Arakan'a kadar pek çok farklı bölgede, coğrafyada projeler yürütüyoruz. Biz daha çok YTB olarak orta ve uzun vadeli beşeri sermayeye insan kaynağına yönelik eğitim faaliyetleri ve kültür faaliyetleri düzenliyoruz, bina yapmıyoruz veya bir hastane meydana getirmiyoruz fakat hastanenin içerisinde görev yapacak doktorları ve hemşireleri burs vererek yetiştiriyoruz. O okullar içerisinde eğitim alacak öğretmenleri yetiştiriyoruz veya okul içerisinde anaokulundaki çocukların istifadesine sunulabilecek çift dilli eğitim setlerini, kitaplarını üretiyoruz. Dolayısıyla YTB'nin beşeri sermayeye yönelik yapmış olduğu faaliyetler çok çeşitli diyebilirim.

YTB faaliyeti olarak Filistin'deki en önemli bayrağımız diyebileceğim husus Türkiye Bursları'dır. Bu kapsamda biz dünyanın birçok farklı ülkesinde öğrenci burslandığımız gibi Filistin'den de öğrenci burslandırıyoruz.

Her sene yaklaşık 200'e yakın öğrenci kardeşimizi Filistin'den Türkiye'ye getiriyoruz. Filistin'in her tarafından Batı Şeria'dan, Kudüs'ten, Gazze'den burslarımıza başvurular var ve bu kapsamda 2011 öncesi Filistin'den burslandırılan öğrenci sayısı 474'tü. 2012'den bugüne kadar burslandırılan öğrenci sayısı 1500 oldu. Dolayısıyla son 8 yılda burslandırma rakamlarında çok ciddi bir yükseliş görüyoruz yani 1992'den 2011'e kadar 470 öğrenci burslandırılmışken YTB kurulup bizler de burs vermeye başladıktan sonra son 9 yılda 1500 öğrenci burslandırılmıştır. Ayrıca mezunlarımız da var, Filistin'de bugüne kadar 1400'den fazla da mezunumuz var. Her sene burslarımıza da 8000 civarında başvuru oluyor. Bu öğrenciler kendi ülkelerine döndükleri zaman çok iyi noktalarda görev alıyorlar. Mezunlarımızın kendi ülkelerinde dernekler kurmak suretiyle de aralarındaki iletişimi devam ettirmek istiyoruz.

Osmanlı Arşivlerinde Filistin Belgeleri başlıklı bir projemiz var. Filistin Platformu ile beraber neşrettiğimiz bir kitap, İstanbul Ticaret Odamızın da katkısı oldu; Osmanlı Filistini Yer İsimleri Kılavuzu ve Atlası (1516-1917). Osmanlı arşivlerinde Filistin ile alakalı, Filistin'de geçen milyona yakın belge tarandı şimdi tasnif ediliyor ve konularına göre ta-

pularla alakalı olanlar, yer isimleri ile alakalı olanlar farklı farklı belgeler tasnif edilip basılacak bu kitapta bizim daha önce başlattığımız bir projenin neşredilmiş hali bunun gibi altı yedi kitap daha basmayı düşünüyoruz. Türkiye'de üniversite okuyan Filistinli öğrencilerimiz ile bir araya geliyorum. Filistin'in farklı yerlerinden Kudüs'ten, Gazze'den, Batı Şeria'nın farklı bölgelerinden gelen arkadaşlar var. Tabi, bu anekdotların içerisinde bir tanesi beni çok etkiledi, bir öğrenci kardeşimiz "Filistinliyim ama ben Filistin'de hiç yaşamadım" dedi, ailesi 1950-40'larda Ürdün'e gitmiş, "ama yanımdan hiç ayırmadığım Mescid-i Aksa'nın bir avuç toprağı var" dedi ve o kâseyi masaya koydu "ve annemin ben çocukken diktiği Filistin kazağı var" dedi. Filistin bayrağının çocuk için örülmüş bir kazak şekli, onu çıkardı. "Mescid-i Aksa toprağı ile Filistin bayrağını -bu kazağı- çocukluğumdan beri yanımda taşıyorum, Filistin'e hiç gidemedim ama bir gün ben de Filistin'e gitmek istiyorum, Mescid-i Aksa'nın aşkıyla yanıp tutuşuyorum" dedi. Dolayısıyla Filistin'den gelen Filistinli olup da farklı ülkelerde yaşayan bu öğrenci arkadaşlarımızın hikâyeleri de bizleri çok etkiledi. Filistin'den Türkiye'ye gelip okuyan öğrenci kardeşlerimizin de önümüzdeki süreçte önümüzdeki 5-10 yılda Türkiye ile Filistin arasındaki ilişkilere katkı sağlayacağına inanıyorum.

KUDÜS ZİYARE

YAPILACAK

25

MADDE

Bizim Kudüs için yapmaya gayret göstermemiz gereken üç önemli şey var; ilki tarihini çok iyi bilmek, ikincisi gündemini takip etmek, fiili duamız olan üçüncüsü ise ziyaret etmek. Bu bölümde içinde Kudüs'e dair alarmların kurulduğu her kalbi Kudüs'e götürmek istedik. Bu liste çokça uzayabilir elbette ama sizler için Kudüs'e gittiğinizde yapmadan geri dönmemenizi tavsiye ettiğimiz mini bir seçki hazırladık. İyi yolculuklar.

TİNDE

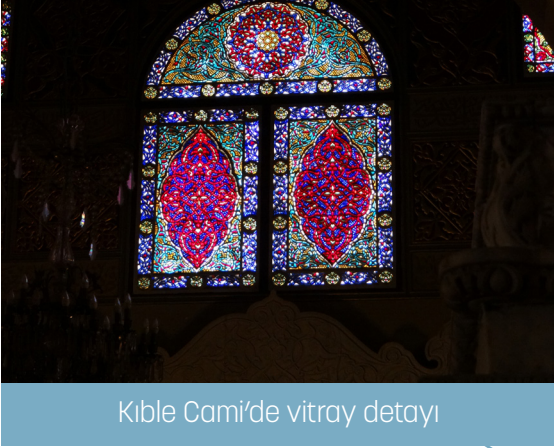

Mescid-i Aksa alanını baştan sona elinizde yapıların bilgisinin olduğu notlarla dolaşmak. Özellikle sabah namazı sonrası Aksa'nın doğu tarafı boyunca yürümek, Zeytin Dağına karşı düşünmek.

Mescid-i Aksa'nın Güney Kemerindeki
Güneş Saati 1927

1

Kible Cami'de vitray detayı

Kible Cami Avlusu

2

İç detaylarının güzelliğinden insanın başının döndüğü Kible Cami'nin tüm detaylarını yakalamaya çalışmak. 15 ref, ağaç motifi, çini bankalar, üç tavan yapısının da ayrı dönemlere ait olması detayı. Minber, eskiden kandillerin yakıldığı zeytinyağı kuyuları, sütun başlıkları ve daha pek çok detay. Kible Cami sığınılacak çok özel bir limandır. Aksa'da ne zaman bir olay olsa kapıları, reyzenleri de nöbet halindedir. Kible Cami'nin avlusunda kahvaltılar yapılır.

Sabah namazı sonrası o avlu ribat avlusudur. Kible Cami'nin içinde bulunduğu avlu '12 Bin Şamdanlı Avlu' olarak anılır, Yavuz Sultan Selim'in bölgeye geldiğinde 12 bin şamdan yakıtmasından kaynaklı olarak bu adı almıştır.

Kubbetü's Sahra içinde o kadar güzel detaylar var ki tek tek kubbe, tavan üzerindeki motifleri, yazıları, hatları inceleyin, kâselerin birinin içinde Sultan Abdülaziz yazıyor.

Kubbetü's Sahra'dan tavan detayı güzelliği

Bir de dış cepheyi detaylıca inceleyin; Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve kitabesi ile karşılaşacaksınız, fotoğrafta sağ tarafta lakabı yazıyor 'adli'.

Sultan II.Mahmud'un tuğrası

3
4

Sultan II. Murad döneminde, Kudüs'ün Osmanlı himayesine girmesinden yaklaşık 90 yıl kadar önce, İsfahanşah Hatun tarafına dan Mescid-i Aksa'ya bir medrese inşa ettiriliyor, bu medrese bölgedeki ilk Osmanlı vakfı olma özelliği taşıyor.'Osmanlı Arşivi'nde bulunan Kudüs ile alakalı en eski vakıf belgesi olan vesikaya göre İsfahanşah Hag tun; İznik'e bağlı Hasbeyli köyü, Gerede'ye bağlı Çayören, Avşar, Goncaaliler, Mankalar, Kabaklar, Geçitler, Sargurlar, Dümenler, Demirciler, İncikler köyleri ve Hayrabolu'ya bağlı Karagür, Şalgamlı ve Yörgüçlü köylerinden elde edilecek gelirleri bu medresenin masrafları için tahsis etmiştir.'

Detaylı bilgi için şu makaleyi okuyabilirsiniz: İlk Osmanlı Vakfı İsfahanşah Hatun Tarafından Kurulmuştu - Mustafa Güler \ Derin Tarih Dergisi - Kudüs Özel Sayısı 10, Kasım 2017.)¹

Medreseyi görmek

1- <https://www.derintarih.com/sayilar/ozel-sayi-10/>

Surlar

5

Surlar'a çıkmak (4km). El Halil\Yafa Kapısı'nın orada bilet alabilirsiniz. 1870'li yıllara kadar surlar sabah namazında açılır yatsı namazında kapatılmış, surlu şehirlerde genelde böyle bir uygulama varmış, örneğin; Diyarbakır'da bir surlu şehrimizdir.

Beş köşeli yıldız

6

Kudüs, Eski Şehir içerisinde taştan bir güzellik. Beş köşeli yıldızın ortasında 'Allah' lafzı bulunuyor.

Memlukler Dönemi

Davut (as)'ın makamı

7

Davud (as)'ın makamının bulunduğu yerin üst katına çıkmak. Harika bir Mescid-i Aksa manzarası ile karşılaşacaksınız. Nebi Davud Külliyesinde Kaanuni Sultan Süleyman döneminde büyük bir onarımla yapıldı. 2012 yılında İsrail güçleri tarafından sökülen çinilerin günümüzdeki hali fotoğraftaki gibidir.

Hiz. Ömer Sahabe-i Kiram ile birlikte el-Halil Kapısından şehre girer. O günden bir hatıra olarak o meydana 'Ömer Bin Hattab Meydanı' denilmekte tedir.

8

Ömer Bin Hattab Meydanı

Kudüs - Eski Şehir içindeki ve dışındaki kapı, cadde ve sokak isimlerini tanımak. Hakkari Caddesini görmek.

Hikâyeleri ve tarihleriyle Kudüs'ün kapıları - İbrahim Furkan Özdemir \ Mecra²

Surların hemen dışındaki Sultan Süleyman Caddesi boyunca yürüyüp Sahira Kapısı'nın hemen karşı yolundaki Selahaddin Eyyubi Caddesini görmeyi de ekleyelim

Hakkari Caddesi

Sultan Süleyman Caddesi

Kudüs Eski Şehir

Kudüs Eski Şehir'de nar suyu içmek.

Kudüs'ün narı

El Halil'in üzümü

Eriha'nın limonu

Nablus'un künefesi

Yafa'nın portakalı

11

Eski Şehir içerisinde Haseki Hürrem Sultan Vakfiyesini görmek. 'Cuma günleri bütün Kudüs halkına yetecek kadar yemek çıkardı.'

Detaylı bilgi için; Osmanlı'da Hayırseverlik: Kudüs'te Bir Haseki Sultan İmareti - Amy Singer, Çev. Dilek Şendil \ Tarih Vakfı Yurt Yay.

Haseki Sultan İmarethanesi - Nour Mahmoud Abu Assab \ Derin Tarih Dergisi Kudüs Özel Sayısı 10 | Kasım 2017³

Osmanlı Kudüs'ünde Hürrem Sultan'ın İzi - Şerife Eroğlu Memiş \ Lacivert Dergi | Sayı 36 | Haziran 2017⁴

Osmanlı'nın Kudüs'te Kapanmayan Hayır Kapısı: Haseki Sultan Tekkesi - Sabirin Sıyam \ Anadolu Ajansı | Kudüs 2017⁵

2-<https://www.gzt.com/mecra/hikyeleri-ve-tarihleriyle-kudusun-kapilari-3462487>

3-<https://www.derintarih.com/sayilar/ozel-sayi-10/>

4-<https://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/06/14/osmanli-kudusunde-hurrem-sultanin-izi>

5-<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/osmanlinin-kuduste-kapanmayan-hayir-kapisi-haseki-sultan-tekkesi/842823>

12

Denk gelirsiniz özellikle hicri yılbaşı akşamında Afgan Tekkesine muhakkak uğrayın, ikramlar, çaylar ve güzel bir manevi atmosfer sizi bekler.

Yazma Eserler Kütüphanesi, Halidi Kütüphanesi ve Aksa içerisindeki İslam Müzesi, kütüphane ve kreşi de görmeyi unutmayın. Burak Duevarının karşısında Ayşe Masluhi teyzenin evi ve hikâyesi önemli, çok uzun bir geçmişe sahip, oldukça stratejik bir konumda yer alan Meğaribe (Faslılar) Mahallesi'nin tarihini okuyarak Kudüs'e gidin.

'Günümüzde Yahudi Mahallesine çevrilen Faslılar Mahallesinde atalarından kalan 890 yıllık bir binada 25 metrekarelik evinde tek başına yaşayan Ayşe Masluhi büyük bir mücadele gösteriyor.'⁶- Semanur Sönmez Yaman\Kanal7

Meğaribe Mahallesi hakkında Arapça ve İngilizce olarak hazırlanmış bir kaynak:

Baqoon - The Mughrabi Quarter Catastrophe \ The Aqsa Foundation for Islamic Sacred Places Develoepment | 2007⁷

Kudüs'te Bir Vakıf Mahalle: Sekiz Yüz Yıllık Meğârîbe Mahallesi ve Serencamı - Hasan Hüseyin Güneş \ Vakıflar Dergisi | Sayı 44, ss. 9-35 | 2015⁸

18. Yüzyılda Kudüs'te Meğârîbe Mahallesi Vakıflarının Yönetimi ve Görevli İstihdamı - Şerîfe Eroğlu Memiş - Journal of Islamicjerusalem Studies | Cilt 17, Sayı 1 ss. 37 - 69 | 2017⁹

Hamidî başlıklı bir fes

13

Babü'r-Rahme ve Yusufiye Mezarlıklarını ziyaret etmek. Hz. Ömer'in Kudüs'e tayin ettiği ilk kadı Ubade bin Samit (ra), ilk vali Şeddad bin Evs (ra) ve birçok sahabe, Haçlı Seferlerinde Kudüs'ü savunmak için mücadele eden sonunda şehit düşen birçok âlim, emir ve mücahit, aynı zamanda Eyyubi, Memlûk ve Osmanlı tebaasına mensup birçok zat burada medfundur.

Babü'r-Rahme Mezarlığında bulunan hamîdi başlıklı bir fes. Kimlik bilgisi kısmı taşta gömüldüğünden künye bilgisine ulaşılamıyor. Bu taş gibi bölgede bulunan pek çok tarihi mezar taşı bakımsızlık ve saldırılar nedeniyle okunamaz halde. Sahada kültürel diplomasi yoluyla, sağlam argümanlarla çok daha iyi varlık göstermemiz gerekiyor, tarihi mezar taşları da araştırmacıların ilgi ve alakasını bekliyor.

6-<https://www.haber7.com/dunya/haber/1203341-20-metrekarelik-eve-paha-bicilemiyor>

7-<http://www.moghrabi-jerusalem.com/akhbar/baqoon.pdf>

8-<http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/handle/11352/2304>

9-<https://www.acarindex.com/pdfs/139127>

14

Hz. Ömer Cami

Hız. Ömer Camini görmek. Bu meydandan geçen halife, Kıyame Kilisesi yakınlarındayken namaz vakti geldiği için patrikten namaz kılabilceği bir yer göstermesini ister. Patrik kilisenin uygun bir yerinde kılabilceklerini söyler fakat Hız. Ömer burada namaz kılsa ileri de Müslümanların burada bir camii yapmak isteyebileceğini belirtir ve Kıyame Kilisesi'ne yakın bir yerde namazlarını eda ederler. Gerçekten de daha sonra Kıyame Kilisesine çok yakın bir yerde onun adıyla bir cami yaptırılır.

Mükebbir Tepesi

Hız. Ömer Beytülmakdis'i teslim almak üzere yola çıktı, günümüzde Mescid-i Aksa'nın bulunduğu yeri gören tepeye geldiğinde tekbir getirmeye başladı. Bu tarihten itibaren tepenin ismi "Mükebbir Tepesi" olarak anıldı. Beytülmakdis halkı günümüzde de bu tepeye çıktıklarında tekbir getirirler, ziyaret için giden kabileler de böyle yaparlar.

15

16

"Ya Rabbi, bu mukaddes yere bahşettiğin güzellik, Müslüman üstatlara ilham ettiğin kudret-i marifet ne büyüktür. Bunun özünü bilmekteki acımı itiraf etmekle beraber ve anlamak hassasına malik olan dünyada hiçbir canlı yoktur ki bu güzelliğin kudret-i marifetin azamet-i tesiri karşısında şaşkın ve hayran kalmış olmasın."

Mimar Kemalettin Bey Mescid-i Aksa Restorasyonu - 1925

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Mimarın Hikâyesi - Mine Çaha¹⁰

10-https://www.academia.edu/30347640/Osmanl%C4%B1dan_Cumhuriyete_Bir_Mimar%C4%B1n_Hikayesi

11-<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/199250>

Mimarlar Silsile Kapısı
Minaresi önünde

'Cemal Bey, Mehmet Nihat Nigizberk ve Hüsnü Bey diğer mimarlar ile birlikte Silsile Kapısı Minaresi'nin önünde' kaynak: salt araştırma¹¹

Mescid-i Aksa'nın restorasyonundan sorumlu ekip Kudüs'te bir yapıya ait çizimlerin önünde; Cemal Bey, Hüsnü Bey, Mehmet Nihat Nigizberk ve Mimar Kemalettin Bey | 1925 yılı kaynak: salt araştırma¹²

İsterseniz fotoğrafta olduğu gibi dört arkadaş aynı noktadan fotoğraf çektirip tarihsel bir hatıranız olmasını sağlayabilirsiniz.

Mescid-i Aksa Restorasyonunda çalışan Mimarlar-1925

16

Mahkeme (Zincir - Silsile) Kapısı Çeşmesi

17

//

'1900-1920 yılları arasında çekilmiş bu fotoğraf Osmanlı'nın 1540'larda inşa ettirdiği su sisteminin halen faal olduğunu gösteriyor.'

Mahkeme (Zincir - Silsile) Kapısı Çeşmesi
Maalesef günümüzde birçok tarihi çeşme akamıyor vaziyette, Kudüs'teki tarihi çeşmeler de bu durumdan nasibini almış.

Kudüs çeşmelerinin tarihini okuyarak gitmek ve görüp fotoğraflayıp arşivlemek de listenizde olabilir.

18

//

Mamilla Caddesi, Mezarlığı ve güncel durumu çok önemli. Mamilla Mezarlığını görmeden Kudüs gezinizi tamamlamamaya çalışın.

Mamilla Caddesi

12-<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/199247>

İki Osmanlı Mimarının Kabri

İki Osmanlı mimarının kabrini ziyaret etmek.

“Ömer bin Hattab Meydanı’ndan el-Halil Kapısı’na doğru bakıldığında sağ tarafta demir parmaklıklar ardında iki mezar görülecektir. Bununla ilgili anlatılan rivayete göre Kanuni Sultan Süleyman devrinde şehrin surlarını inşa eden heyetin içerisinde yer alan iki mimar, dört yılı aşkın süren inşaatta çalışmasına rağmen emeklerinin karşılığı olarak herhangi bir ücret talep etmediler. Bunun yerine

öldüklerinde gelen geçenlerin kendilerine hayır duada bulunması ve isimlerinin unutulmaması için mezarlarının şehrin kalabalık bir yerinde olmasını istediler. İstekleri kabul edildi ve öldüklerinde vasiyetleri gereği günümüzdeki kabirlerine defnedildiler. Mezar taşından mimarlardan birinin isminin Muhammed Çelebi en-Nakkaş olduğunu öğreniyoruz, fakat diğer mimarın ismi bilinmemektedir.” Ortadoğu’nun Kalbi Kudüs - Soner Demirsoy, Mustafa Usta \ Çamlıca Basım Yayın

19 20

Güney Kemerli - Mescid-i Aksa

Kubbetü’s-Sahra’nın güneye, Kible Cami’ne bakan kapısının eşliğinde oturmak. Güney kemeri dile gelse koca bir arşiv çıkar ortaya ne olaylara şahit oldu yıllar boyunca.

fotoğraf: Halife Abdülmecid Efendi Koleksiyonu | Filistin Cemiyeti tarafından Halife’ye sunulan fotoğraf albümüdür. 19. Yüzyıl saray cildi (Yıldız Cildi) özelliklerini taşımaktadır.

Filistin Albümü¹³

13-<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2224>

21

Şam Kapısında naneli çay içmek.
Ka'k, falafel, humus, zeytinyağı ve zah-
terin tadına bakmak.

illüstrasyonlar: bint.quds (instagram)

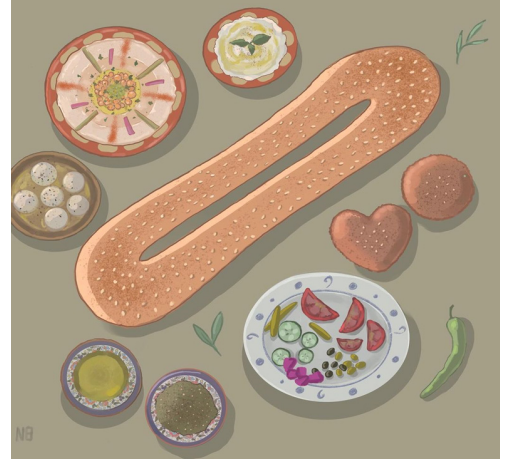

22

Aksa'da bir köşede yanınızda getirdiğiniz herhangi
bir okuma metnine çalışmak. Kadınlar Mescidinde
dersler oluyor denk gelerseniz biraz dinleyebilir-
siniz ve Nahiv Kubbesi, burası Arapça öğrencileri
için ismi itibarıyla biraz daha anlamlı olacaktır.

Nahiv Kubbesi \ Mecra ¹⁴

Nahaviyye Kubbesi \ Mescid-i Aksa Arşivi¹⁵

23

Otobüsteyken tabelalara
dikkat etmek

24

Aksa
kütüphanesinde
vakit
geçirmek

•
•
•

14-https://youtu.be/JX_2ReXnyf0

15-<https://mescidiaksaarsivi.com/icerik.asp?cat=6&item=51>

25

Tarihi fotoğrafları yanınıza alıp önce sonra karşılaştırması yapmak; bu insanı hem çok heyecanlandırıyor hem de zaman zaman hüzne gark ediyor, aynı zamanda tefekkür etmenize, uzunca düşünmenize sebep oluyor. Ziyaret esnasında bolca daha sonra kendinizin hatırlayacağı şekilde notlar alın ve çizimler yapın çünkü aynı günde birçok farklı unsur ile karşılaşacağınız için detaylı notlandırmak iyi olacaktır.

Kitap Önerileri

1. Kudüs'ün Gizemli Tarihi - Ömer Faruk Harman, Pelin Çift \ Destek Yay.
2. 100 Soruda Kudüs - Zekeriya Kurşun, Ali İhsan Aydın \ Rumuz Yay.
3. Değişim Sürecinde Bir Osmanlı Kenti Kudüs (1890-1914) - Yasemin Avcı
Phoenix Yayınevi
4. Ortadoğu'nun Kalbi Kudüs - Soner Demirsoy, Mustafa Usta \ Çamlıca Basım Yayın
5. Gelecek Yıl Kudüs'te| Siyonizm'in İlk Dönemi 1895-1922 - Murat Çulcu \ E Yay.
6. Filistin'i Bölüşmek| Kral Abdullah, Siyonistler ve Filistin'i Taksim Siyaseti 1921-1951 -
Avi Shlaim, Çev. Muttalıp Tütüncü \ Küre Yay.
7. Tantûralı Kadın - Radvâ Âşûr, Çev. Nefise Zehra Kalkancı \ Ketebe Yayınevi
8. Osmanlı Kudüsü| Kent Kimliği, Nüfuz ve Meşruiyet (1703-1789) - Alaattin Dolu
Küre Yay.
9. Osmanlı'da Hayırseverlik: Kudüs'te Bir Haseki Sultan İmareti - Amy Singer, Çev. Dilek
Şendil \ Tarih Vakfı Yurt Yay.
10. Geçmiş Zaman İçerisinde Hristiyan Bir Seyyahın Gözüyle Kudüs ve Çevresi 1697
Henry Maundrell, Çev. Yusuf Yazar \ Büyüyenay Yay.

11. Jerusalem - Markar Esayan \ Timaş Yay.
12. Hat Sanatı Bakımından Kudüs ve Çevresindeki Eyyûbî Kitâbeleri - Ahmet Gedik Hikmetevi Yay.
13. Zeytin Ağaçlarının Arasında| Filistin Edebiyatından Portreler - Peren Birsaygılı Mut Usta Kitap Yay.
14. Osmanlı Ordusunda Bir Nefer| Bir Mehmetçiğin Çanakkale, Galiçya, Filistin Cephesi Anıları - İbrahim Arıkan \ Timaş Yay.
15. Hava Seyahati| İstanbul-Kudüs-İskenderiye
bat-15 Mayıs 1914 - Hazırlayanlar: Şefik Memiş,
Fatih Türkyılmaz \ T. C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı | 2021¹
16. Yahudilik - Salime Leyla Gürkan \ İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi) Yay.
17. Siyonizm Karşıtı Yahudiler - Seda Özalkan \ İz Yay.
18. İslam Dünyasında İktisadi ve İlmi Hayatta Yahudiler - Nuh Arslantaş \ M.Ü. İlahiyat Yay
19. Siyonizm ve Filistin Sorunu (1880-1923) - Mim Kemal Öke \ Timaş Yay.
20. Pazarlık - Vahdettin Engin \ Yeditepe Yayınevi
21. Beyrut, Filistin ve Nablus İzlenimleri 1918 - Cenap Şahabettin \ Ötüken Neşriyat
22. Kudüs Yazıları - Taha Kılınç \ Aşina Kitap

1-<https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/HavaSeyahati.pdf>

23. Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988) - Fahir Armaoğlu \ Kronik Kitap
24. Kudüs... Ey Kudüs - Dominique Lapierre, Larry Collins, Çev. Aydın Emeç
Kronik Kitap
25. İsrail Siyasetini Anlama Kılavuzu \ SETA ²
-
26. Toprağımızın Kokusu| Filistin ve İsrail'in Sesleri - Kenize Mourad,
Çev. M. Nedim Demirtaş \ Everest Yay.
27. Ortadoğu'ya Dair Yirmi Tez - Taha Kılınç \ Ketebe Yayınevi
28. Suriye ve Filistin Mektupları - Yusuf Akçura \ Ötüken Neşriyat
29. Modern Ortadoğu Tarihi - William L. Cleveland, Çev. Mehmet Harmancı
Agora Kitaplığı
30. Demir Duvar| İsrail ve Arap Dünyası - Avi Shlaim, Çev. Tuba Demirci \ Küre Yay.
31. Kudüs| Tarih, Şehir, Toplum - Editörler: Yunus Çolak, Latif Karagöz
İLEM (İlmi Etüdler Derneği)
32. Kudüs| Bir Şehrin Biyografisi - Simon Sebag Montefiore, Çev. Cem Demirhan
Pegasus Yay.
33. Bitmeyen İhanet: Emperyalizmin Gölgesinde Filistin Sorunu ve Uluslararası Hukuk -
Berdal Aral \ Çıra Yay.

2-http://file.setav.org/Files/Pdf/20121221123959_israil-siyasetini-anlama-kilavuzu-web.pdf

- 34.** Unutulmuş Filistinliler| İsrail'deki Filistinlilerin Tarihi - Ilan Pappé, Çev. Tuğçe Ersoy Ceylan \ Küre Yay.
- 35.** Osmanlı Kudüs'ü (1700-1757) - Abdalqader Steih \ ORDAF, Taş Mektep Yayın Atölyesi
- 36.** Templer ve Yahudiler| Osmanlı Filistin'inde Alman Kolonileri (1869-1917) - Kevser Topkar \ ORDAF, Taş Mektep Yayın Atölyesi
- 37.** Osmanlı Filistin'inde Bir Sancak Akka - Ali İhsan Aydın \ ORDAF, Taş Mektep Yayın Atölyesi
- 38.** Kudüs ve II. Abdülhamid| Hristiyanların Dini İmar Faaliyetleri - Erdem Demirkol ORDAF, Taş Mektep Yayın Atölyesi
- 39.** Osmanlı Filistini Yer İsimleri Klavuzu ve Atlası (1516-1917)
Zekeriya Kurşun, Abdülkadir Steih, Ali İhsan Aydın \ YTB (Yurt dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), Filistin Araştırmaları İmar ve Dayanışma Derneği, İstanbul Ticaret Odası ortak yayınıdır.
- 40.** Bir Taşra Şehrinden İnsan Manzaraları| Osmanlı Kudüs'ünde Vakıflar ve İnsanlar Hasan Hüseyin Güneş \ Ketebe Yayınevi
- 41.** Cihan Harbi ve Yeni Filistin - Salim Tamari, Çev. Muttalip Tütüncü \ Küre Yay.
- 42.** Filistin: Tarih, Toplum ve Siyaset - Derleyici: Alaattin Dolu \ Libra Kitapçılık ve Yayıncılık
- 43.** Kadılar, Kullar, Kudüslü Köylüler - Amy Singer, Çev. Sema Bulutsuz \ Türkiye İş Bankası| Kültür Yayınları

44. Balfour Deklarasyonu| Arap İsrail Çatışmasının Kökenleri - Jonathan Schneer, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu \ Kırmızı Kedi Yayınevi
45. Kudüs-i Şerif - Şerife Eroğlu Memiş \ Yeditepe Yayınevi
46. 19. Yüzyılın Başlarında Kudüs - Abdullah Çakmak \ İLEM (İlmi Etüdler Derneği)
47. Kudüs'ün Fethinin Mimarı| Nûreddin Mahmud Zengi - Abdulkadir Turan \ Ketebe Yayınevi
48. Nureddin Zengi| Şark'ın Kandili - Ali Emre \ Ketebe Yayınevi
49. Kudüs'ün Hazinele| Mescitler - İbrahim Furkan Özdemir \ DH Yayınları
50. Yersiz Yurtsuz| Anılar - Edward W. Said, Çev. Aylin Ülçer \ Metis Yay.
51. Oslo Barış Süreci| İsrail-Filistin Barış Görüşmeleri, 1991-2000 - Bora Bayraktar Küre Yay.
52. İlahi Mesajlar Toprağı Filistin - Roger Garady, Çev. Cemal Aydın \ Timaş Yay.
53. Kudüs - Pierre Loti, Çev. H. Erdal Yalt \ Lotus Yay.
54. Zeytindağı - Falih Rıfkı Atay \ Pozitif Yay.
55. Üç Kitaplı Kentler - Cities of the Three Books: 19. Yüzyıl Fotoğraflarında Kudüs ve Kutsal Topraklar - Robert Bragner, Melis Şeyhun \ Pera Müzesi Yay.

56. Bir Mültecinin Anıları| Filistin Sürgünü - Fawaz Türki, Çev. Selahattin Erkanlı, Nurettin Elhüseyni \ Metis Yay.
57. Ortadoğu Konuşmaları| Bölgesel ve Küresel Perspektiften Arap Baharı
Editör: Zahide Tuba Kor \ Küre Yay.
58. Oyuk Topraklar| İsrail'in İşgal Mimarisi - Eyal Weizman, Çev. Emre Can Ercan
Açılım Kitap
59. Feza'il-i Kuds| Kudüs'ün Faziletleri - Na'imî (Çeşmecizâde Ni'metullah Çelebi),
Hazırlayanlar: Yasin Coşkun, Menderes Velioglu \ Türkiye Yazma Eserler Kurumu
Başkanlığı Yay.
60. Mekke Medine ve Kudüs'ün Faziletleri - Muhammed el-Yemeni,
Derleyici: Gamze Beşenk \ Büyüyenay Yay.
61. Kudüs Tarihi - Musa İsmail Basit, Hamza Zib Mustafa, Gassan Musa Muhibiş,
Said Süleyman Kik, Çev. Ali Benli \ Nida Yayıncılık
62. Modern Filistin Tarihi - Ilan Pappé, Çev. Nuri Plümer - Phoenix Yayınevi
63. Filistin Tarihi| Osmanlı Fethinden İsrail Devleti'nin Kuruluşuna - Gudrun Kramer, Çev.
Suphi Nejat Ağırnaslı \ Verita Kitap
64. Arapların Gözüyle Haçlı Seferleri - Amin Maalouf, Çev. Ali Berktaç \ Yapı Kredi Yay.
65. Kudüs Meğâribe Mahallesi - Hasan Hüseyin Güneş \ Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay.

66. Yerinden Edilenlerin Coğrafyaları| Filistin Köy Tarihleri - Rochelle A. Davis, Çev. Hayrullah Doğan \ Koç Üniversitesi Yay.
67. Kudüs|17. Yüzyılda Bir Osmanlı Sancağında Toplum ve Ekonomi - Dror Ze'evi, Çev. Serpil Çağlayan \ Tarih Vakfı Yurt Yay.
68. İmparatorluk, Mimari ve Kent| Osmanlı - Fransız Karşılaşmaları (1830-1914) Zeynep Çelik \ Salt
69. Haçlı Seferleri Tarihi| Selahaddin Eyyubi ve Kudüs'ün Fethi - Ernoul Kroniği, Çev. Ahmet Deniz Altunbaş \ Kronik Kitap
70. Filistin Uğruna| 1948'in Tarihini Yeniden Yazmak - Eugene L. Rogan, Avi Shlaim, Çev. Suna Gülfer İhlamur Öner \ Küre Yay.
71. Einstein Seyahatnamesi| Uzakdoğu, Filistin, İspanya (1922-1923) - Albert Einstein, Çev. Yusuf Selman İnanç \ Kronik Kitap
72. Kudüs Tarihini Kalbi| Bir Gazetecinin Filistin Hatıraları - Sefer Turan \ Pınar Yay.
73. Paşam Nereye Kadar Çekileceğiz?| Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Harbi Hatıraları - Mehmet Dürdali Karasan, Hazırlayan: Şeref Karabağ \ Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
74. Gazze'nin Gözyaşları - Mads Gilbert, Erik Fosse, Çev. Köksal Gülerkaya \ Pegasus Yay.
75. Küresel Vicdanın Dilinden| Özgürlük Filosu| Yolcularla Söyleşiler - Zahide Tuba Kor İHH Kitap
76. Dökme Kurşundan Mavi Marmara'ya| Gazze'ye Yolculuk| Bir Gazetecinin Günlüğü Sümeyye Ertekin \ Pınar Yay.

- 77.** Felaketi Gördüm| Filistinliler 1948'de Yaşadıklarını Anlatıyor - Yayına Hazırlayan: Alâ Ebû Dahîr, Çev. Aslıhan Eker, Fatma Örgel, Yelda Şahin Doğan \ İz Yay.
- 78.** Kudüs ve Aksa - Bünyamin Erul \ Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.
- 79.** Kudüs Hatırası - Murat Kargılı, Proje Direktörü ve Sunuş: Halit Eren, Çev. Nafiz Akşehirlioğlu \ İİT İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)
- 80.** 100. Yılında Kudüs| Kahraman Şehitlerimizin Anısına - Hazırlayanlar: Refik Turan, Güray Kırpık, Semiha Nurdan, Yusuf Turan Günaydın, Tashih: Sümmani Karakaşoğlu \ Türk Tarih Kurumu Yay.
- 81.** Vesika ve Fotoğraflarla Osmanlı Devrine Kudüs, I-II - Derleyenler: Raşit Gündoğdu, İlhan Ovalıoğlu, Ebul Faruk Önal, Cevat Ekici \ Çamlıca Basım Yayın
- 82.** Osmanlı Kudüs'ünde Loncalar - Ammon Cohen, Çev. Nurettin Elhüseyni Tarih Vakfı Yurt Yay.
- 83.** Filistin'de Osmanlı Postaları 1840-1918 - Kemal Giray \ Tarih Vakfı Yurt Yay.
- 84.** Osmanlı Filistin'inde Bir Posta Memuru - İzzet Derveze, Çev. Ali Benli \ Klasik Yay.
- 85.** Çekirge Yılı Kudüs (1915-1916) - İhsan et-Tercüman, İnceleme ve Notlar: Selim Temârî Çev. Ali Benli \ Klasik Yay.
- 86.** Biz Osmanlıya Neden İsyan Ettik? - Kral Abdullah, Çev. Halit Özkan \ Klasik Yay.

87. Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin - Fatma Tunç Yaşar,
Sevinç Alkan Özcan, Zahide Tuba Kor \ İHH Araştırma Yayınlar Birimi⁴

88. Kudüs Fatihî Selâhaddin Eyyûbî (1138-1193) - Ramazan Şeşen \ Yeditepe Yayınevi
89. Selahaddin Eyyubî| Geçmişin ve Geleceğin Hükümdarı - John Man, Çev. Ekin
Duru Say Yay.
90. Kudüs Gündemi 2018 - Kolektif \ Kudüs Bilinci Derneği
91. 14 Temmuz Esbat Kapısı Direnişi - Kolektif \ Kudüs Bilinci Derneği
92. Kudüs: Bir Pusula| Kudüs, Filistin ve Ortadoğu Yazıları - Akif Emre \ Büyüyenay Yay.
93. Bir Askerin Günlüğünden| Çanakkale Cephesinden Filistin'e - Şerif Güralp
Güncel Yayıncılık
94. Gazze Tarihi - Jean-Pierre Filiu, Çev. Eylem Alp \ Bilge Kültür Sanat
95. Filistin Cephesi Son Haçlı Seferi - Anthony Bruce, Çev. Hüseyin Onur Ercan, Editör:
Muzaffer Albayrak \ Yeditepe Yayınevi
96. Filistin'e Veda| Yıldırım Ordularının Bozgunu - Mirliva Sedat \ Yeditepe Yayınevi
97. Filistin Seyahatnamesi| Seyahatname-i Arz-ı Filistin - Mehmet Refet, Derleyiciler:
Nazmi Eroğlu, Abdülkadir Altın \ Bilge Kültür Sanat
98. Kutsal Bir Mekân Olarak Kudüs - Rabia Mert \ Eski Yeni Yay.

4-<https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/37/siyonizm-dusunden-iskal-gercegine-filistin.pdf>

99. Dini, Tarihi ve Edebi Açıdan Kudüs - Kolektif \ DBY (Dün Bugün Yarın) Yay.

100. Kudüs'teki Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar - Thierry Zarcone, Çev. Berna Akkıyal
Kabalıcı Yayınevi

Ders Videoları, Tematik Videolar ve Belgeseller

- Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi Dersleri | 2021¹

- Kudüs: Bir Şehrin Hikâyesi | Mecra²

- Din ve Medeniyet Açısından Kudüs ve Mescid-i Aksa
Mehmet Görmez İslâm Düşünce Enstitüsü [İDE]³

- İslam Medeniyetinde Kudüs'ün Önemi - Mehmet Görmez | Genç
Memur-Sen Kudüs Akademisi⁴

- Zahide Tuba Kor Hoca'nın Kitap Tavsiyeleri | Ortadoğu Günlüğü⁵

- Zahide Tuba Kor Hoca'nın Belgesel Tavsiyeleri | Ortadoğu Günlüğü⁶

1-<https://www.youtube.com/watch?v=Royyx6nCYP&list=PLxI4TU8KzyFMoOJeTJc2sqJv2097EdCCq>

2-https://www.youtube.com/watch?v=LEeEqfBJLI&list=PLaOO_ZRb1bcP5MjnEsJDI8SIDc2nlhTLJ

3-https://youtu.be/kHZRo_V5w7Y

4-<https://youtu.be/Royyx6nCYP&list=PLxI4TU8KzyFMoOJeTJc2sqJv2097EdCCq>

5-<http://ortadogugunlugu.blogspot.com/2019/07/ortadoyu-ile-ilgili-kitap-tavsiyelerim.html>

6-<https://ortadogugunlugu.blogspot.com/search?q=belgesel>

- Büyük Felaket - 1. Bölüm, Al Jazeera Türk Belgesel | 2015⁷

- Belgeselin Transkripsiyonu - Kudüs Araştırmaları Platformu⁸

- Büyük Felaket - 2. Bölüm, Al Jazeera Türk Belgesel | 2015⁹

- Belgeselin Transkripsiyonu - Kudüs Araştırmaları Platformu¹⁰

- Büyük Felaket - 3. Bölüm, Al Jazeera Türk Belgesel | 2015¹¹

- Belgeselin Transkripsiyonu - Kudüs Araştırmaları Platformu¹²

- Büyük Felaket - 4. Bölüm, Al Jazeera Türk Belgesel | 2015¹³

- Belgeselin Transkripsiyonu - Kudüs Araştırmaları Platformu¹⁴

7-<https://youtu.be/eUlnachpg9o>

8-<https://kudusarastirmalari.com/belgesel-buyuk-felaket-1-bolum-transkripsiyon/>

9-<https://youtu.be/mlcesHavMAO>

10-<https://kudusarastirmalari.com/belgesel-buyuk-felaket-2-bolum-transkripsiyon/>

11-<https://youtu.be/9PPw1BvmKol>

12-<https://kudusarastirmalari.com/belgesel-buyuk-felaket-3-bolum-transkripsiyon/>

13-<https://youtu.be/QtXY8RC3SoE>

14-<https://kudusarastirmalari.com/belgesel-buyuk-felaket-4-bolum-transkripsiyon/>

- Parçalanın Filistin - Al Jazeera Türk Belgesel | 2015¹⁵

- Savaşın Efsaneleri | Selahaddin Eyyubi - TRT Belgesel | 2019
İngilizce Alt Yazılı¹⁶

- Geçmişten Günümüze Filistin Meselesi - 1 | Siyonizm'in Ortaya Çıkışı
ve İngiliz Manda Dönemi - Zahide Tuba Kor | Beytülmağdis Akademi¹⁷

- Geçmişten Günümüze Filistin Meselesi - 2 | 1947'den
Günümüze Filistin Meselesi Zahide Tuba Kor | Beytülmağdis Akademi¹⁸

- İsrail Siyasetine Giriş Dersleri - Özgür Dikmen | BİSAV TV¹⁹

- Birleşmiş Milletler Zemininde Filistin'in Devletleşme Mücadelesi -
Berdal Aral | Beytülmağdis Akademi²⁰

- Kudüs ve Uluslararası Hukuk - Berdal Aral | Beytülmağdis
Akademi²¹

15-<https://youtu.be/utnthHPdk94>

16-<https://youtu.be/L61UpdmbTs8>

17-<https://youtu.be/vw68YHxNvaI>

18-<https://youtu.be/cg2umd-rPKg>

19-<https://youtu.be/8bgn4WNWFtY>

20-<https://youtu.be/gT2W7hhcF1Q>

21-<https://www.youtube.com/watch?v=5VrDKpnxGDQ>

- Ayet ve Hadislerle Beytül Makdis - 1. Bölüm | Mounjed Ahmmed - Çev.
Kudüs Araştırmaları Platformu²²

- Ayet ve Hadislerle Beytül Makdis - 2. Bölüm | Mounjed Ahmmed - Çev.
Kudüs Araştırmaları Platformu²³

- Beytül Makdis Çalışmalarına Giriş Dersleri | Abdullah Ma'rouf \ Rwaq
(Revak) -Çev. Kudüs Araştırmaları Platformu²⁴

- Mitler ve Gerçekler Arasında Kudüs ve Filistinliler - 1 - Zahide Tuba Kor
| K.Maraş İl Müftülüğü (instagram)²⁵

- Mitler ve Gerçekler Arasında Kudüs ve Filistinliler - 2 - Zahide Tuba Kor
| K.Maraş İl Müftülüğü (instagram)²⁶

- Kudüs'ün Dünyası ve Bugünü Anlatılıyor - 1. Kısım - Gök Kubbemiz
TRT Avaz | Musa Biçkioğlu²⁷

22-<https://youtu.be/5VrDKpnxGDQ>

23-<https://youtu.be/1jI3bZg34U0?list=TLPQMDcwODlwMjH1KKHxFvxxzA>

24-<https://youtu.be/SXh9GQSDoe8?list=TLPQMDcwODlwMjH1KKHxFvxxzA>

25-<https://www.youtube.com/watch?v=NFUF3hnp2V0&list=PL1OnVq5E1tBsxFqsuYAJgA1Y0Kmm7XVJF>

26-https://www.instagram.com/p/CO_F-oeFXL9/

27-<https://www.instagram.com/tv/CPRFkIVJnLJ/>

- Kudüs'ün Dünü ve Bugünü Anlatılıyor - 2. Kısım - Gök Kubbemiz - TRT

Avaz | Musa Biçkiöğlu²⁸

- Biz Burada Kalacağız Belgeseli - Yönetmen: Tülay Gökçimen

Gündem Medya |2017

1. Bölüm - Kudüs²⁹

2. Bölüm - Filistin³⁰

28-<https://youtu.be/hfWumuZB2LY>

29-<https://youtu.be/Y4WW3Sf4dPM>

30-<https://youtu.be/Z7FXG-DRehE>

Zeytin Dağ'ından Kubbetü's Sahra

Arşivler

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı | Kudüs¹
- İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi - II. Abdülhamid Han Yıldız Fotoğraf Albümleri | Kudüs²
- Library of Congress (Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi) Jerusalem³
- Salt Araştırma Arşivi | Kudüs⁴
- TDV İslâm Ansiklopedisi | Kudüs⁵
- İSAM Kütüphanesi - Kadı Sicilleri Kataloğu Veri Tabanı⁶
- Archnet - Jerusalem⁷

1-<https://www.devletarsivleri.gov.tr/>

2-http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/results?qu=Kud%C3%BCs&te=&lm=IUNEKABDUL

3-<https://www.loc.gov/search/?in=&q=Jerusalem&new=true&st>

4-<https://archives.saltresearch.org/simple-search?query=Kud%C3%BCs>

5-<https://islamansiklopedisi.org.tr/arama/?q=Kud%C3%BCs&p=z>

6-<https://ktp.isam.org.tr/?url=kaynaks>

7-<https://archnet.org/collections>

- Opening Jerusalem Archives⁸

- T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü⁹

- IRCICA Kütüphanesi¹⁰

- Anadolu Ajansı | Haber Arşivi - Kudüs¹¹

- Mescid-i Aksa Arşivi | Mehmet Esmer¹²

- Mescid-i Aksa Rehberi Uygulaması - Mehmet Esmer¹³

- Atûfetlü Efendim Hazretleri' Osmanlı Belgeleri Işığında Kudüs'e Mimari
Bir Bakış (1839-1917) - Rezan Has Müzesi / Galeri KHAS¹⁴

- Khalidi Library - Jerusalem¹⁵

8-<https://www.openjerusalem.org/>

9-<https://www.vgm.gov.tr/yayinlar>

10-<https://library.ircica.org/Biblio/SearchResult?HasDigital=&KeyField=SearchKeyword&SearchKeyword=Kud%C3%BCs>

11-<https://www.aa.com.tr/tr/search/?s=Kud%C3%BCs>

12-<https://mescidiaksaarsivi.com/>

13-<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.mescidiaksarehberi.app&hl=tr&gl=US>

14-<https://www.rhm.org.tr/event/atufetlu-efendim-hazretleri-osmanli-belgeleri-isiginda-kuduse-mimari-bir-bakis-1839-1917/>

15-<https://www.khalidilibrary.org/en>

- HathiTrust | Digital Library - Jerusalem¹⁶

- Halife Abdülmecid Efendi Koleksiyonu | Filistin Albümü¹⁷

Haritalar ve Gezi Rehberleri

- Palestine and Israel| Mapping an Annexation (Filistin ve İsrail| İlhakı Haritalandırmak) -Muhammed Haddad | Al Jazeera | 2020¹

- Mescid-i Aksa Rehberi - TİKA²

- Filistin Gezi Rehberi - TİKA³

- Kudüs Rehberi - Mehmet Esmer⁴

16-<https://babel.hathitrust.org/cgi/ls?field1=ocr;q1=Jerusalem;a=srchls;lm=ft>

17-<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2224>

1-<https://www.aljazeera.com/news/2020/6/26/palestine-and-israel-mapping-an-annexation>

2-http://www.passia.org/media/filer_public/67/73/67730ca8-a5ec-4c08-a9e5-a574688852b6/aqsa-tr-compressed.pdf

3-<https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/T%C3%BCrkce%20Filistin%20Rehberi.pdf>

4-<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.kudusrehberi>

Dergi, Yazı ve Makaleler

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı | Kudüs¹

- Paylaş ki... Etkisi Azalsın - Taha Kılınç \ Yeni Şafak | 2016²

- Mahzun Hazine - Taha Kılınç \ Yeni Şafak | 2018³

- Mülksüzleştirilen Filistinlilerin Son Dramı: Kudüs Şeyh Cerrah Mahallesi - Ali İhsan Aydın \ ORDAF (Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği) | 2021⁴

- 19. Yüzyılın Son Çeyreğinde Filistin'in Limanı Yafa: Bir Çatışma ve Rekabet Odağı - Yasemin Avcı \ Tarih İncelemeleri Dergisi Cilt 2, ss. 385-411 | 2015⁵

- Osmanlı Filistin'inde İdari Yapı - Kemal Gurulkan Geliboluyu Anlamak 2009⁶

1-<https://www.devletarsivleri.gov.tr/>

2-<https://www.yenisafak.com/yazarlar/taha-kilinc/paylas-ki-etkisi-azalsin-2034844>

3-<https://www.yenisafak.com/yazarlar/taha-kilinc/mahzun-hazine-2045019>

4-<https://ordaf.org/mulksuzlestirilen-filistinlilerin-son-drami-kudus-seyh-cerrah-mahallesi/>

5-https://www.academia.edu/20295863/F%C4%B0L%C4%B0ST%C4%B0N_%C4%B0N_L%C4%B0MANI_YAFA_B%C4%B0R_%C3%87ATI%C5%9EMA_VE_REKABET_ODA%C4%9EI

6-http://www.geliboluyuanlamak.com/240_osmanli-filistininde-idari-yapi-kemal-gurulkan.html

- Osmanlı Kroniklerinde Kudüs Algısı - Alaattin Dolu \ Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | Sayı 25\1, ss. 21-46 | 2016⁷

- Arşiv Belgelerine Göre Selahaddin Eyyûbî'nin Kudüs Vakıfları - Nevzat Sağlam \ Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi | Cilt 6, 6, ss. 403-424 | 2017⁸

- Haseki Hürrem Sultan Vakfiyesi \ Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları 2017⁹

- Osmanlı Dönemi Kudüs'ünde Mimari Çalışmaları - Feyza Betül Köse \ KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi | Cilt, Sayı 29 | 2017¹⁰

- Hayfa'daki Hicaz Demiryolu Anıtı ve II. Abdulhamit'in İnsanlığa Gizli Mesajları - Mehmet Tütüncü \ Düşünce ve Tarih | Eylül 2015¹¹

- Derin Tarih Dergisi - Kudüs Özel Sayısı 10, Kasım 2017¹²

7-https://www.academia.edu/30784673/osmanli_kroniklerinde_kudus_algisi_the_perception_of_jerusalem_in_the_ottoman_chronicles

8-https://www.researchgate.net/publication/322161221_arsiv_belgelerine_gore_selahaddin_eyyubi_nin_kudus_vakiflari_according_to_archive_sources_salahaddin_ayyubi_s_foundations_in_jerusalem

9-<https://cdn.vgm.gov.tr/yayin/dergi/muhtelif/haseki-hurrem-sultan-kudus.pdf>

10-<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksuifd/issue/29956/311046>

11-https://www.academia.edu/16911205/hayfa_dakik_b0_hicaz_demiryolu_aniti_ve_ii_abdulhamit_in_insanliga_gizli_mesajlari_dr_mehmet_tutuncu

12-<https://www.derintarih.com/sayilar/ozel-sayi-10/>

- Filistin Araştırmaları Dergisi - Arşiv¹³

- Milel Nihal Dergisi | Kudüs¹⁴

- Sahabe Gözünde Kudüs ve Mescid-i Aksa - İsmail Altun \ ILTED (İlahieyat Tetkikleri Dergisi) | Sayı 47, ss.153-169 | 2017¹⁵

- İslam Fetih Hukukunun Can Verdiği Belge | Ömer Emannamesi - Abd Al-Fattah Awaisi \ Derin Tarih Kudüs Özel Sayısı 10,ss. 52-59|2017¹⁶

- Hz. Peygamber Döneminde Kudüs'te Mescid-i Aksa Var Mıydı? - İsmail Altun \ Turkish Studies| 12\2 | 2017¹⁷

- Filistin'deki İşgale Meşruiyet Üreten Bir Yöntem Olarak İsrail Arkeolojisi - Menderes Kurt \ Tarih İncelemeleri Dergisi | Sayı 1,ss.213-242|2020¹⁸

- Uluslararası Hukuka Göre Kudüs'ün Statüsü - Abdülkadir Tok İNSAMER (İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi) | 2020¹⁹

13-<http://filistin.org/tr/pub/archive>

14-<https://www.milelvenihal.org/milel-nihal-dergisi/cilt-volume-16-sayi-issue-1>

15-<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/316296>

16-<https://www.derintarih.com/sayilar/ozel-sayi-10/>

17-https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=19862

18-https://www.ormer.sakarya.edu.tr/20,3,,552,filistin_deki_isgale_mesruiyet_ureten_bir_yontem_olarak_israil_arkeolojisi.html

19-https://insamer.com/tr/uluslararasi-hukuka-gore-kudusun-statusu_3438.html

- İsrail'deki Yahudi Toplum Yapısı: Dindarlık Analizi - Süha Yurdakul \ İNSAMER (İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi) | 2018²⁰

- Uluslararası Hukuka göre Kudüs'ün Statüsü - Berdal Aral \ Diyanet Aylık Dergi | Temmuz 2015²¹

- Klasik Türk Şairlerinin Dilinden Kudüs ve Mescid-i Aksâ-Mehmet Altınova \ Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi | Cilt 2, ss. 138-158 | 2018²²

- Hicaz Demiryolu'nun Akdeniz'e Açılması ile Yaşanan Sosyo - Ekonomik Dönüşüm: Hayfa Kazası Örneği - Recep Kürekli \ History Studies Ortadoğu Özel Sayısı | 2010²³

- 2. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Sanatta Kudüs: Yahudi, Hristiyan ve İslam Sanatlarında İdeal Kudüs Tasvirleri - Reyhan Ekşioğlu \ Sanat Tarihi Yıllığı | Sayı 22, ss. 39-61 | 2010²⁴

- 1948'den Günümüze Filistin İslamî Vakıfları ve İsrail Politikası İbrahim Abdülkerim, Mustafa Altunkaya \ Vakıflar Dergisi Sayı 37 | 2012²⁵

20-https://insamer.com/tr/israildeki-yahudi-toplum-yapisi-dindarlik-analizi_1859.html

21-https://www.academia.edu/15485254/Uluslararası%C4%B1_Hukuka_g%C3%B6re_Kud%C3%BCs%C3%BCn_Stat%C3%BCs%C3%BC

22-<http://ktp2.isam.org.tr/detayilhmklzt.php?navdil=tr&midno=135187500&Dergivalkod=0874&YayinTarihi=2018&Cilt=II&Sayi=2>

23-https://www.academia.edu/44795201/Hicaz_Demiryolunun_Akdenize_A%C3%A7%C4%B1lmas%C4%B1_ile_Ya%C5%9Fan_Sosyo_Ekonomik_D%C3%B6n%C3%BCs%C5%9F%C3%BCm_Hayfa_Kazas%C4%B1_%C3%96rne%C4%9Fi

24-<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/410125>

25-<http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/handle/11352/922>

- İsrail Devlet Arşivleri - Paul Alsberg \ İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri| Sayı 6 ss. 295-300 | 1998 ²⁶

- TİKA'nın Filistin'deki Projeleri | 2017 ²⁷

- Hristiyanların Vazgeçilmez Şehri: Kudüs - İsmail Taşpınar \ Lacivert Dergi | Sayı 36 | Haziran 2017 ²⁸

- Osmanlı Döneminde Kudüs'te İlmî Hayat ve Eğitim| Uluslararası Sempozyum Bildirileri - Editörler: Zekeriya Kurşun, Ahmet Usta \ Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Bağcılar Belediyesi ²⁹

26-<http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/handle/11352/595>

27-https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Filistin/Filistin_Kitapc%CC%A7%C4%B1k_WEB.pdf

28-<https://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/06/14/hristiyanlarin-vazgecilmez-sehri-kudus>

29-http://www.bagcilar.bel.tr/Files/eKitap/_2019/kudusteilmihayat/mobile/index.html#p=1

GENÇ MEMUR-SEN KUDÜS REHBERİ

Genç Memur-Sen Kudüs Akademisi bünyesinde hazırlanan bu rehber, 01 Haziran- 02 Temmuz 2021 tarihleri arasında haftada iki gün gerçekleştirilen ve toplamda on bir ayrı konuşmacının yer aldığı derslerden kısa ve öz kesitler içermektedir.

Elinizdeki rehberde ayrıca tavsiye niteliğinde film, belgesel, kitap, dergi ve makale isimlerine yer verilmekte; bunun yanı sıra, Kudüs gönüllülerine bu beldeyi ziyaret ettiklerinde muhakkak yapmaları için 25 madde hâlinde öneriler sunulmaktadır.

Konu Filistin, Kudüs ve Mescid-i Aksa olunca takdir edersiniz ki önerilebilecek sayısız eser bulunmaktadır. Bu rehber, okuyucusuna deryadan bir katre sunmak gayesindedir.

Bu alanda çalışma yapan tüm araştırmacı ve yazarları gönülden destekliyor; gözden kaçırıp rehberde dahil edemediğimiz eserler varsa şayet, kıymetli büyüklerimizin hoş görüşüne sığınıyoruz.

GencMemurSen

+90 312 230 48 98
+90 312 230 09 72-73

www.genmemursen.org.tr
info@genmemursen.org.tr

Zübeyde Hanım Mh. Sebze Bahçeleri Cd.
No:86 Kat:3 Altındağ/Ankara

